

שאינ להם עיקר בתורה כתרומה וחלה בתוצה לארץ וכן ביטולי עכרים. אבל שאר איסורים של הביתם החמירו בהם כשל תורה. וראוי לחוש שלא להקל בהן. כל שבלע היחד כשפוד או קדידה שבשל בה בשר ואחר כך בישל בה דגים או ירקות וכיוצא בזה הותר לבשל בהן

עליו דבר תורה ואפילו הכי אמרינן בפסוק כל הכשר כפינכא דאימלחא בה בישרא כי ר' אמרי ותברה ואמאי ולעכבר לה הגעלה ואפשר דכיון דביעיא הגעלה תלתא זמני לא משהה לה דילמא פשעו בה כיעתוים. וחדע דאי לא ליעשהיה ויקחיהנה לכבשונות וכו' ולמא אלא מפני שטורח הוא לו ואינו מצוי חשש שמא נפשי ויעשהמי בה כיעתוים. וכלי חרס יש לו הכשר בהחזרת כבשונות לפי שהיסקי מרובה עד שיעצותו נחתות ממנו. והוא הדין למי שמוסיק אותו מבפנים היטב אלא שאסור לעשות כן החוששין שמא חס עליו שלא בהחזרת כבשונות אינו יוצא מיד דופנו. דהמנין בובקים פרק דם הטאת שניתו גמי אחד שבישל בו. ואותו נמי בפרק כל שעת: ההוא תנורא. דטחו בה טחוי אסר רבה בר אהילאי למכלה לירפתא אפילו דילמא אתי למכלה כותחא. פירוש אפילו הפת שאפה בו לאחר שהוסק התנור. דקסבר שאינ כל חרס יוצא מידו מילי אסורה מפני הרגל עכירה עד שיוסק את התנור. ואותו כיעתו מהא דתניא אינן טשין את התנור כאלה ואם טש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עכירה עד קדידות כפסח ושברי. תובתא דרבה בר אהילאי תינתת. ואמרינן נמי וכי מאחר דאיתותב רבתו בר אהילאי אמאי אמר רב קדידות כפסח ושברי. ופקינן אמרי רב מוקי לה להוציא בתנור של מתבת. ואיבעית אימא לעולם בשל חרס זה היסקו מבפנים וזהו היסקו מבחוץ ונעבד ליה היסק מבפנים קדירות. הייש עליהו דילמא מיתברי תילכך. האי כוכיא היסקו מבחוץ הוא ואסור. ואלא קדירות יעברו ונהדרנהו לכבשונות בלומר קדירות של מקדש שבישל בהן הטאת ושאר קדשים אמאי ישברי. ופויק לפי שאין

ברק הבית - הא"ג - ה"ט א"ב - ג"ל משמרת הבית

עוד שם עוד כתב הכלי חרס וכו'.

אמר הוחת: לא דק וגם דבריו נראין כסותרין זה את זה. אמר דבהגעלה די לו בהגעלה אותו מקצת ששתמש בו הכלל גדול אמר בחולין דכבולעו כך פולטו, ואם כן אף אנו נאמר בכלי שצלה בו איסור אסור. אונן. מקצת נכשר כולו. דכבולעו כך פולטו. ועוד דכיון שהוא אומר דכלי מתכות כל שחם אותו מקצת שצלה בו חם נתפשט הכלע אף במקצת שלא צלה בו א"כ אף כשליכין אותו מקצת חם כולו ואותו חם גם הוא מכלה מה שבלע כדרך שבלע. והיה לו ללמדנו מאין לו דינין אלו אם מן הגמרא או מן הספרא. ותחילה אומר מנין לו שנאמר חם מקצתו שצלה בו חם כולו אפילו מה שלא צלה בו ובלע דילמא: לא אמרו אלא אם חם מקצת שהחץ לצלי הוראה פני האש חם כולו אפילו אותו מקום שהבשר חופה אותו, וכאותה שאמרו ב"ר פ' כיצד צולין דאמר דאין צולין את הפסח בשפוד של מתבת משום דמתבת אמרינן חם מקצתו חם כולו כלומר וליכין שאם המקצת שחוצ לטלה והוראה פני האש חם אפילו מה שכנגד הטלה אעפ"י שאינו רואה פני האש שהבשר יכסנו ואף רטיבות הטלה אינן מצילתו מאותו חם וקא מטוי הפסח: ממי השפוד והתורה אמרה צלי אש ולא צלי דבר אחר. מכאן נראה הפך ממה שאמר דאדרכה אם אומרים חם מקום הצלי חם אפילו מה שחוצ לצלי אבל מקום הצלי לא קרינן ליה חם מפני שאינו רואה פני האש ועוד שרטיבותה הוציא מן הצלי מהליש כח חום האש. וקחא דסכיני דפסחא אפשר משום דקחא גופיה נוגע בחמץ ובלע כעץ פורר דגרין הגעלה. ומכל מקום לא למעשה אני אומר אלא להלכה דאפשר דחם מקצתו חם כלו אמרינן אפילו באותו חם שחתת הצלי לבלוע מיהא מחמת אותו חם כולו אעפ"י שאינ בו כדי לבשל. ועוד אני אומר מאין לו דמבשל איסורין גמורין כובלה וכיוצא בו במקצת כלי שלא ידא צריך להכשיר כל הכלי. ואם נפשך לומר מההוא דובתים פרק דם

עוד כתב וכלי חרס יש לו הכשר בהחזרת כבשונות ע"כ. והיי וידע

החזרת כבשונות אינו הכשר בהגעלה כללי מתכות דהתם להפליט מה שבלע אבל ליכין בשום מקום אינו מפליט כל איסור שבכ"א לא כלי הוא שהוא מכלה איסור שבחובו ולפיכך הוא הכשר ונפקא לן מינה דאלו שפוד מתבת דקיימא לן חם מקצתו חם כלו ונתשתמש בו איסור במקצתו היה כולו נאסר כאלו נשתמש בכולו וכשכא להכשירו כליכין לא די לו ללבן עד כדי אותו מקצת שנתשתמש בו באיסור לפי שאין הלבן מפלט בלעו אלא מכלה וכשמכלה עד כדי אותו מקצת לא די לו בכך שכשיכא להשתמש בו בהיתר יפלוט אסור על ידי אותו מקצת שלא הוכשר שהיו חם מקצתו חם כלו ולא די לו אלא בליכין כלו אבל בקדיחה של מתבת ששתמש בה איסור במקצתה די לו בהכשר הגעלה עד כדי אותו מקצת דההוא הכשר פלגיה היא וכבולעו כך פולטו וכבר פלט כל מה שבלע ואעפ"י שמפעפת הבליעה על ידי הלחות בינה מצי שיעור התשמיש כך עכשיו בהגעלה על ידי הלחות פולט הכל ואעפ"י שאמרו בובתים לענין מריקה ושטיפה דאם נשתמש בכלי במקצת צריך מריקה ושטיפה בכלו והיא לענין קדשים היא אבל לחולין כלל גדול בדינו כבולעו כך פולטו ואף בקדשים לא נאמר אלא לאחר שגעשה נותר אבל קודם לכן די לו מקודם לכלי במשתמש בו כשיעור ראשון כדאמרינן עלה בע"א כל יום ויום נעשה גיעול לחברו מיהו ליחיה לחאי דינא אלא להיתר בהיתר כגון קדשים קודם זמן איסורן קודם שנעשו נותר וכגון בשר בהלב בקדידה של מתבת שבישל בה בשר ונחץ ובשל בה ירק דמותו לבשל בה חלב אבל לא בדברים האסורין. וכן העלה בנו המתבר, אבל שאר דינין שכתבנו לא נתבארו בדבריו. ומכל מקום שמענו מההוא דכל יום ויום נעשה גיעול לחברו ולא חיישינן ליעצות דתו זימנא דהא בעלמא בעינן דנפא:

במקצתו שבתוך הקחא:

שחט בה ונמצאת טריפה אסור לשחוט בה (מפני שהסכין מלוכלכת מהשמנונית ומחדם) אם לא שידחנו בצונן. ואי איכא בלייחא דפרסא למיכפריי תו לא צריך. אכן אם שחט בריעבד בלא הרהר מותר דאידי דטרד לפלוט דם הסימנים לא בלע דאלתיה אפי' מכשירה לכשירה נמי הלא יש עליו דם ואפי' קליפה לא בעי דהא לא מצריך קליפה בשוחט בסכין של כנעני אלא מחמת שמנונית בעין שעליו:

יד אבל לחתוך בו דבר אחר חס ודאי צריך הגעלה לכתחילה דבית השחיטה מרתח רתח אבל ליבון איצ דאינו חס כ"כ ומהרי"ם מתירו אפי' בהגעלה ע"י עירוי אע"פ שעירוי אינו חשוב ככ"ר ומיהו אם חתך בו דבר אחר בריעבד מותר בקליפה או בנטילת מקום אפי' אם הוא חס כדאיתא לעיל בתשובת עירוי הבשיל פי"ה כ"ה אמר שמואל סכין שחט בה אסור לחתוך בה רותח צונן סגי בהדחה אליבא דכ"ע וכתב הרמב"ם ואם ריעבד חתך בו רותח מותר עכ"ל ומסתמא היינו בהדחה או צריך ששים גוד הדם בעין שעליו וכתב הרא"ש פי"ה קמא דחולין והאידינא נהיגי טבוחא לקנה הסכין יפה בשער הבהמה בין שחיטה לשחיטה דהשער הוא קשה והוי כמו בלייחא דפרסי דמתיר בגמרא עכ"ל

וכתב בסמ"ג אבל אם שחט ונמצא כשהוא אף על פי שאסור לחתוך בה רותח משום דבלוע מדם מ"מ לשחוט בה בהמה אחרת מותר לכתחילה אפילו בלי קנור דבלאו הכי יש כל פעם בבית השחיטה דם הרבה:

שו"ת הנן השפורין והאסכלאות והסכינים של כנעני מלבנו באור וכתב במרדכי בשם ר"י פרק קמא דחולין מולא מחלק בין קטנים לגדולים ש"מ לא מבעיא הגדולים שחתכין בה אסור חס על האור אלא אפי' קטנים חשובין חשמישין ע"י האור דחיישינן

שמה לפעמים מהפכין בהן בש"ח חס הגחלים או מתקנין בהן נר חלב הדולק וכן כל דבר שאסור ע"י האור צריך למנוע ליבון לחזור ולהפליט האיסור ומנוע שכולעו ואפי' לחתוך בו צונן צריך ללפס מקודם היכא דאפשר משום צד האור וצד בנעיצה י"פ בקרקע אע"פ שאר לא היה חס עתה שום איסור הבלוע בו דגוינו דלמא אתי לאישחמש ביה חמין וכן כל דבר שצריך הגעלה לרותחים צריך הגעלה אף לצונן ומכ"ש סכינין שיש בהן גומות שאין נחתך אפי' בהשחזה אפילו לצונן מחמת הגומות כמו שכתב בסמ"ג וכתב ג"כ לשם שאר מועיל שפשוף פחמין במקום הגומות וי"ב הרמב"ם פי"ז דא"מ הלוקח סכין מן הכנעני ורצה לחתוך בו חתך מלבנו או משחיוו כולו ברחים עכ"ל וצ"ע מחלק כללי בין גדול לקטן גם מהקדושה מדבריו בהגה"ה ששיפשוף בפחמין אף מועיל היכא דאיכא גומות בסכין אפילו לחתוך בו צונן והיינו בעבור שנאסר ע"י חס אפי' דבר שנשתמש לאיסור צונן אפילו שפשוף א"צ בגומות כדאיתא לעיל וכ"כ במרדכי פרק כ"ש להדיא מהא דמסיק והילכתא אידי ואידי ברותחים ודווקא גבי חמץ דהיתרא בלע אבל במקום שאיסור בלע תניא בתו דאלילים סכין מלבנו עכ"ל וכ"כ עוד במרדכי ס"פ בתרא דאלילים בשם הר"ר אלחנן שכל סכין שיש בו גומות צריך ליבון ורוב סכינין דהיינו ובפרט הקטנים יש בהן גומות:

יה וכתב בי"ד ודבר הצריך ליבון איצ להסיר ממנו החלודה מקודם כמו בהגעלה כי האש מעביר הכל דאין וכן הגעלה ככתב האש וגם יכול ללבנו לחצאים פירוש מתחילה חצי האתר ואת"כ החציה השנייה עכ"ל וק"ק:

יש וח"ה אפי' יש עליו טלאי והוקדם האיסור לטלאי ואפי' ברבר שצריך ליבון מדינא דכה האש שורה כל

הפירומה שנשאר בו עתה לא יפלט ממנו טלמ"א וכ"ש ימכור לחלב ואפילו מחמץ למצה והוא היתרא בלע וכ"כ בסמ"ק לענין ליבון אין חילוק בין ב"י לשאינו ב"י אלא יכול ללבנו באותו היום שנאסר והוא פולט כל דבר ונופל לארץ:

ס והלובן מבלעת איסור היא עד שתסיר קליפתו או עד שיהו הנצוצין מוחזין הימנו ול' הרמב"ם עד שתנשר קליפתה העליונה ואין חילוק אם נשתמש באיסור הרבה פעמים לנשתמש בו רק פ"א: כי יופר"מ וכ"כ בא"ז ודווקא שפודין וטלמ"א ואסכלאות וכ"ה סגי בלבון אבל סכינים לא מפני שאדם חס על סכיניו חששיי שמה לא ילבנו יפה עד שתסיר קליפתו ובפרט סמך לקחא אין מלבנו יפה אפילו ישייר הקתא מהכרזל לגמרי ומלבנו יפיר אבל ליבון אחר אינו מועיל אם לא שיעולנו אחר כדחניא בתוס' והאר"ך פירושיה נהגינן ומ"מ בהכי סגי לן אפי' היכא שנאסר ע"י האור בודאי נ"א יצו החז"ן הפירוש מן הקתא אם רוצה להגעילו אחר וכן דהא לא נאסר מה שבתוך הקתא מעולם פירו' שכתב בי"ד ח"ה"ל ואע"ג דקו"ל דכלי מתכת שחם מקצת חס כולו מ"מ אם ידוע לנו שלא נאסר כ"א במקצתו כמו סכין סגי לנפשיו וכמן כן במקצת דכבולעו כ"פ ומהו הכשירן מסתמא במקצת ו"ל כל מה שחזק לקתא:

כ"ה וכתב במרדכי בשם ריב"א ס"פ בתרא דאלילים שסכין של אסור

שצריך ליבון אם משחיוו ברחיים ואח"כ מגעילו ד"ל ב"כ דהר"ה הלבון מועיל להעביר הקליפה והרחיים ג"כ מעביר הקליפה מ"מ אם יש גומות בסכין ישפשונו וצ"ע בפתח עכ"ל:

כ"ה וכתב הרא"ש פי"ב וכן כתוב בסמ"ק והוא הדין כשנאסרה מבלועת איסור אבל היכא דהיתרא בלע כגון הרוצה להכשיר סכין או שאר כלים מבשר לחלב סגי לו בהגעלה לכל דבר אפילו למה שתשישו על ידי האור אך ישפשונו מקודם יפה באפ"ר מגובל או בטוט עכ"ל והוא הדין אפי' מחמץ למצה מסיק בגמרא שסגי בהגעלה ודווקא הקטנים אבל הגדולים השיבו הגאונים שגורגים ללבנו בפסח אע"ג דהיתרא בלעה לפי שארופין יותה מדאי ושמא חטעם מאחר שנטל"פ מותר היכא דהיתרא בלע אפי' בכלל לכתחילה אלא שגורג ביה הבנן אטו כלל ב"י ואין מגעילין עתה שום כלי ב"י אפי' מהיתר להיתר כדאיתא לקמן לא החמירו כ"כ בבלועת היתר כה"ג שלא נאסר הכלי מעולם ודווקא ה"ב להכשיר כלי מבשר לחלב דלא נאסר מעולם אבל כלי ש"ב שנאסר מבלועת חלב ע"י האור או איפכא נקרא שפיר בליעת איסור וצריך ליבון ככלי של כנעני:

כ"ה ומיהו נהגו העולם להכשיר סכין של חלב שנחתך בו בשר רותח בהגעלה ד"מאחר שאין חושבין הבשר לכלי ראשון לא מחמירין בו כולי האי: כ"ה אמנם אותן המעבירין סכין על הגחלים

הגהות
 לקמן סמ"ג בהענין סוטו מיהא טפי מהגעלה נלמי טלמי טלמי

ענה: השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

ענה: השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

ענין עמשה ג"ה מצוה

דבכתה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

דבכתה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

דבכתה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

דבכתה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

דבכתה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

דבכתה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

בת וימא... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

בת וימא... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

בת וימא... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

בת וימא... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

בת וימא... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

בת וימא... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה... ענין עמשה...

6

לענת הפעוטות (מס' דף מ"א). אבל לגדול (מס' דף מ"ב) מקנה על מנת להחזיר, החזיר יצא לא החזירו לא יצא, ואין צריך תנאי כפול, דגלויי מלתא בעלמא הוא. ואחים (מ"ג דף קל"ז טור א"ח סי' מנ"ח) שקנו אתרוג בתפיסת הבית, אם יכול לאכלו יצא בו, וכן שותפין. וכשהקהל קונין אתרוג יחד, מקנין אותו לאחד מהם בקנין גמור, ואחר כך מקנה לכל אחד במתנה על מנת להחזיר. קטן (טוס' מ"ג ר"מ פ"ו טור א"ח מנ"ח) היודע לנענע חייב בלולב. ואין נוטלין לולב בשבת (מס' מ"ג ומ"ד טור א"ח מנ"ח), משום גזירה דרבה דאמר אין נוטלין לולב בשבת שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים.

נשלמו העשיין התלוין ביד ובזמן ואלה הלאוין.

קצד

רמב"ם הלכות י"ט פ"א והלכות שבת עשור פ"א ופ"ב

והלכות ר"ה פ"א, סמ"ג לאון סימן ס"ט ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה, מר א"ח סימן תצ"ה ותרי"ב. **שלא** לעשות מלאכה בעצרת דכתיב (מגדני כ"ח) וכיום הבכורים וגו', ושלא לעשות מלאכה בראש השנה דכתיב (מס' כ"ט) ובחדש השביעי באחד לחודש וגו', ושלא לעשות מלאכה ביום הכפורים דכתיב (מס' וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפורים הוא, ושלא לעשות מלאכה ביום ראשון של פסח דכתיב (מגדני כ"ח) ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו, וכן כל ששת ימים, מותר (מ"ג דף כ"ח א"ח מנ"ח) לעשות צורך. אוכל נפש בלבד, ודוקא דברים שאי אפשר לעשותם מערב יום טוב, כגון לדרך פלפלין כשלא ידע אי זו קדרה יבשל ביום טוב, או תבלין שמפיגין טעמן אפילו ידע א', אבל דברים שאיפשר לעשות מערב יום טוב אסור לעשות ביום טוב. (מ"ג דף כ"ח מ"ה ט"ז לא עשאו מערב י"ט וי"ט לדרך י"ט מותר לעשות ע"י שתי). וכן אסור לומר לגוי

טובה מדלא אסר להו בפרק כירה כי אם מטעם בווי מצוה. (טו) מיהו באשכנז רגילים לקנות אתרוג אחד בשביל כל הקהל. מבעות הקהל וכיום טוב נטלו (נוטלין) כל אחד ואחד ויוצא בו בלא שום הקנאה, ושפיר קא עבדי משום דדעת כולם להקנות חלקם לאותו הנוטלו עד שיוצא בו, ובכמה מקומות אוליין בתר אומין דעתא בלא שום פירוש כדמוכח [בתוספתא פרק האומר בקדושין] [בתוספתא פרק האיש מקדש], ומהאי טעמא נמי לא בעינן תנאי כפול באתרוג שהוא כולו שלו ומקנהו לחברו לצאת בו כדאיתא בפנים, אבל על מנת מיהא בעינן באתרוג שהוא כולו שלו (ש"ע נתנו לו. סתם הו' כאלו אמר לו על מנת שתחזירו לי) משום דליכא אומדן דעתא כולי האי כמו באתרוג שקונין בשביל כל הקהל, דשני חלוקין יש בתוספות בפרק "האיש מקדש", ולפי זה כשהאתרוג כולו שלו אפילו לא אמר על מנת אלא אמר אדעתא דלהחזיר סגי בהכי, וחשיב כמו תנאי כפול. כמו בההיא דאדעתא למיסק לארעא דישאל בפרק "האיש מקדש" כדמפרש שם.

קצד א' בתוספות פירשו כשנוי לשונות שבתלמוד להחמיר לאסור היכא דידע או תבלין שאינן מפיגין טעמן, [ואומר מורי הרפ"ש] וכן לדרך שומין מותר לפי שמפיגין טעמן יותר מדאי כך פירשו בתוס' בפרק קמא דביצה, ומיהו בספר הרב אלפא"ס פסק כשמואל דאמר דכל התבלין נידוכין כדרך בלא שום שינוי חוץ ממלח, ולפי זה מותר לדרך פלפלין וכן כל תבלין אפילו במדוך של אבן ואפילו ידע מערב יום טוב דבעי לבשולי ביום טוב קדרה דבעי תבלין אפילו הכי שרי ואפילו הרבה יחד, ומיהו לדרך פלפלין ברחיים שלהם אסור משום עובדא דחול כיון דמיוחד לכך כדאיתא בביצה, ואפילו חדא חדא נראה דאסור משום עובדא דחול ונהגו העולם כששוחקין פלפלין ביום טוב במדוך של אבן לעשות שינוי קצת או דרך הטייה או לדרך מעט מעט, ושמא היינו טעמא משום דמתוך כך הם זכורים שלא לדרך יותר מן הצורך ליום טוב, והא ודאי אסור לדרך פלפלין הרבה יותר מצורך אעפ"י שדרכם כולם יחד, ואף על גב דשרינן בקדירה אחת לבשל כמה חתיכות אעפ"י שאינו צריך אלא לחתיכה אחת התם היינו טעמא משום דבישול אחד לכולם

לעשות. (מכילתא נ"א פ"ע נ"ה דף כ"ט). ושונין הקמח ביום טוב, אפילו בלא הפיכת השלחן, כדפירשו בתוס' אגבא דפתורא שהוא שנוי קצת, לפי שדרך בתיבה או בעריבה א. וכן (מס' דף כ"א טור א"ח מנ"ח) אין שוחקין הפלפלין ברחיים שלהם. ואסור (מס') לעשות שום מלאכה אפילו של אוכל נפש לצורך גוים עובדי ע"ז ולצורך כלבים. וכן (מס' דף כ"ח טור א"ח מ"ט) אין מזמנין גוי עובד ע"ז כיו"ט מהאי טעמא, שמא ירבה בשבילו. ומכשירי (מס' רמב"ם פ"ד מס' טור א"ח מנ"ח) אוכל נפש שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב מותר כרבי יהודה ואין מורין כן, וסכין (מס' נמוס') שנפגמה ביום טוב, הלכה דמותר להשחיתו כדי לשחוט בו ואין מורין כן, דר"י התיר (מס' כ"ח) ללבן

הוא כוונת רבינו פרץ (מס' רמב"ם פ"ד)

את הטרפ"א של ברזל ביום טוב מפני שנראה כמחממה לאפות בקל"ט, וכל מוקצה מותר כרבי שמעון חוץ מגרורות וצימוקין ומוקצה מחמת איסור. ומסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים, משום דהוי נולד ונולד נראה דאסור. וביצה (מס' דף ג' רמב"ם פ"א טור א"ח מנ"ח) שנולדה ביום טוב אסור. לאכלה ולטלטלה, אבל כופין עליה כלי כדי שלא תשבר, וספק אסור, נתערבה (מס') כאלף כולם אסורות, ושבת (מס' דף ג') ויום טוב נולדה בזה אסורה בזה, וכן שני ימים טובים של ראש השנה, ושני ימים (מס' דף ד' א"ח מנ"ח) יהודה ואין מורין כן, וסכין (מס' נמוס') שנפגמה ביום טוב, הלכה דמותר להשחיתו כדי לשחוט בו ואין מורין כן, דר"י התיר (מס' כ"ח) ללבן

אבל גבי שחיקת פלפלין דבר ידוע הוא שאין כולם נידוכין יחד זה כמו זה, הלכך אם היה שוחק פלפלין הרבה יחד אף על פי שיש צורך למקצתן מכל מקום עדיף שחיקה בשביל אותן שלא לצורך לבד, ויבר נראה לעינים הוא כשארם שוחק פלפלין הרבה יחד כששוחק קצת יש בהם מקצתן שחוקין ומקצתן אינם שחוקים. עכ"ל. ב' שונין לרקד בכברה או ע"י בלוטיא"ה בלע"ז ופי' בתוספות אפילו פעם ראשונה, ונהגו הנשים לעשות על ידי גוי, וגם זאת נכון לעשות על ידי שינוי על גב השולחן ולא בתיבה ולא בגניית. דוקא כשמלכנה מחלב לצורך בשר או איפכא דאו לא בעי ליבון גמור שתשיר קליפתה אלא סגי בליבון קצת כמו שרגילין העולם לעשות ולנסות ע"י קש שנותנין מלמעלה דבהכי סגי, ולא גרע מהגעלה דמועלת אף בתשמישו על ידי האור היכא דהיתרא בלע, אבל שבלועה מאיסור וצריכה ליבון גמור שתשיר קליפתה ליבון זה ודאי אסור לעשותו ביום טוב שניכר בטוב דלהכשירה הוא עושה ומיתסר מדי דהוה אהגעלת כלים דאסור לעשות ביום טוב כלל משום מלאכה שלא לצורך, ואי משום מכשירין הא פסקינן דאין מורין כן, ושמא חמיר טפי ממכשירין, ולענין הגעלה אסור ודאי אפילו מחלב לבשר, דלא דמי לליבון דהתם יש בו צורך אפייה, וגם לענין ליבון מבשר לחלב או איפכא צריך לזהר שלא להמתין להשתמש בטראפא עד לאחר שתצטנן אחר הליבון אלא מיד שיעבירו אותה מן הליבון יתנו אותה על המאכל שצריך לאפות. עכ"ל. וכן פסק רש"י [ורבינו חם], אבל הרב אלפאסי פסק כרבי יהודה ביום טוב וכרבי שמעון בשבת, וטעמא דמילתא כדאמרינן בגמרא בפרק קמא דביצה יום טוב דקיל סתם לן תנא כרבי יהודה שבת דחמיר סתם לן תנא כרבי שמעון. (ה) ומיהו קשה דהא מסקינן בפרק קמא דביצה מאן דאית ליה מוקצה אית ליה נולד ומאן דלית ליה מוקצה לית ליה נולד, חוץ מנולד דביצה דאסור לכלי ע"למא משום הכנה דרבה או משום "טעמי אחרוני דקאמר התם, וגם שברי כלים שרי רבי שמעון כהדאי בפרק במה מדליקין, ומיהו מההיא דדרש רבא אוד שגשבר אין מסיקין אותו ביום טוב משמע דרבא סבר כרבי יהודה בשברי כלים וצ"ע, ומכאן ר"ת ראה דנולד אסור מההיא דפרק נוטל הני גרעיני דתמרי פריסיאתא אסור לטלטלוינהו וההיא דפרק קמא דביצה דאית ליה מוקצה וכי לא קיימא לן כוותיה. עכ"ל. וכתב רבינו אבי העזרי שם בתבשיל ביצה שנולדה ביום טוב אינה בטילה בסי' משום דלחזותא וטעמא עבידא, ועוד דהוי דבר שיש לו מתיירין ולא בטיל אפילו באלף, וכן יוק תעשוי להטעים. (ז) כדברי ר"ת, ובהרבה מקומות נהגו כדברי הר"ר יוסף בכור שור שמתיר, מיהו מורי ר' יחיאל מחמיר כוונת דאסר אף ביום טוב שני מההיא דשבת דאסר להן לבני בשכר לפי שאינן בני תורה, וגם אנו אין לנו להחזיק

דבר משה חנא פסח הלכה חמר

דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד

לפי הכעני אחר קה"ל יצונו דלה מהטעם צוה להם שיש חמת האלוד ואפי' זה ה' שכלו חלל העיר... דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד

דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד... דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד

דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד... דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד

דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד... דכאדר דבתיא לא יטומו חויל של העיר סי קה"ח שמו דהוה החלוד

דכאדר

דכאדר

הם פחות מספק השקול ולח"ק בצורך לומר שהוא ספק השקול וא"כ נמצא שהוא מתלוות בקפידא אבל מימי בבית הסתרים לא מסתבר שיפלו בו גם האמיניה ובה מוכרח להחשיב שהוא מקפיד לתתנו דאם אינו מקפיד להגות ארוך כמו שהוא אין אומר שהוא עומד ליחתך ולכן לא נכון כלל תירוץ זה והנכון לעיני למה שמפורש בקידושין דף כ"ה בלשון שנתשב בגלוי לענין קבלת טומאה משום שתלוי בגניעה ונחשב ממוך לענין חגיגה משום שצריך שיהיה דומיא דבשרו מאבראי לכן גם בעומד ליחתך שייך חלוק זה דנחשב כר גניעה כיון דלאחר שיתחד יכול ליגע בטומאה ונחשב ממוך לענין חגיגה משום דעכ"פ אינו דומיא דבשרו והוא מאבראי ממש.

מה שבידו ארוכות צריך שיצמוד ליקצץ ובכלי זו שהירייה הרי מקום העלעקטערי אינו עומד ליקצץ הוא פשוט דבירות אם אין עומד ליקצץ נחשב כולו מכלי זה והוא יד ארוך אבל הכא הם שני כלים אחד מקום הנחת הדברים להתבשל ואחד מקום הנחת העלעקטערי לבלש ויש להם דין ב' כלים כדאשכחן בכלי חרס בפי"ב מכלים מ"ו וכן בשל עץ שם וכן בבירות בפי"ג מ"ג לכן גם בכאן הם שני כלים וטבילה צריך רק אחד מהם מקום המתבשל ולא ללי השני שהוא מקום העלעקטערי ולכן סגי שיטביל רק מקום שמתבשל עד אחר המחיצה שכיניהם ולא קשה לפ"ז גם מה שלא נכנס כולו במים וזה נחשב כולו במים כיון דאם היה חותך היותר וחי המים מכסים גם ולטעם כרתיה שהוא אינו מקפיד הוא קשה אבל לטעם דירי ל"פ כלום ומה שהעיר דבפיו צר א"א לטבול שלא יכנס בו המים הוא נכון אך יש עצה גם לזה.

משה פינשטיין

סימן נט

בענין הכשר הצובת ותנורי הגעז

במדינתנו י"ב תשרי תשי"ב מיי"ב ידידי מהר"ר בנימין זאב צוקער שליט"א היושב בנישובת בית מדרש עליון בספרדינוואלי בדבר הכשר הצובה שמצוין התנאי ליוון גם בשאר איסורין ובשר בהלב ודאי תמות

חוק א

מאן דאף כמה שהחמירו בפסח נשאר הפסח בצ"ע וזהו מצד קדושת הפסח שאין שייך להחמיר בפסח יותר מכיון שב' קדרות שנגעו אין בולעין זה מזה אין משום לוכא משמע לו מזה להתכיא דגם בשאר איסורי החמירו דהצובה שאני שאפשר שבוטע אבל יורה דעה לזה שום טעם ומוכרחין לומר דבחמץ הוא החמיר בעלמא להרחיקה משום דלא כדילי מיניה כליה שהוא אף שאין בוה שום חשש איסור וא"כ אין להחמיר בשאר איסורין וגם הטעם שהביא כתיב מ"ה דכ"ה תשובה בשם השאלת יעבץ שיש לתלות שכבר נתלבן הוא קצת טעם ואיחא כעין טעם זה גם כ"כ ש"ק ל"ד נשכח גם יש לתלות שאף אם נשפך כבר נשרף והלך לו כיון שבכל שעה הוא על האש כדבריו ואולי שדמי לזהא דנפל כנגד האש כש"ק ל"ד ס"ז צ"ב ס"ע וישתלשן שהאש שורפו ונעלבו ואינו מניחו להבליע ואף שהם הוא רק כדבר מועט ולא בגנל הרבה אפשר סובר דהכא שיקמו על האש ממש עדיף שאף אם נשפך עליה הרבה נשרף והלך לו קודם שנבלע ואולי כונת המלבי"ם שיש לתלות שכבר נתלבן כסדרת השאלת יעבץ אף שנקט לשון שכבר נשרף.

אבל מסתבר שאם היה אוסר מדינא הקדרה שנגעה יבוי לא הי"ל לסמוך ע"ז באם נשפך עליו איסור בני ליום דכיון שנאסר צריך שיעזר בברור שהיה אולי להתיר מספק נחלבין ואף באינו בני יומא מסופקין אם יש לסמוך כיון דנעשת עליה חוקת איסור ודק לטעם המ"ב לפי"הא' שהספק הוא שחא נשרף ולא נבלע כלל היה שייך להתיר באינו בני יומא כיון דליכא חוקת איסור שהספק הוא על עצם הבליעה והוא ספק דרבנן אבל כשפך עליו בני יומא כיום שהוא מספק דאורייתא לא היה לך להתיר אבל כיון שמדינא אין בזה שום איסור ורק בחומרא בעלמא הוא ודאי עוד קיל מספק דרבנן ויש לסמוך גם על טעמים אלו שלא להתמיר לכן תמוה מאד מה שהחמיר החכ"א והמיקל לא הפסידה

ובהכרזים שעל תנורי הגעז שכמדינתנו אין להחמיר בשאר איסורין אף הרובה לחוש להתכיא תנאי גם תנאי מתיר בדיעבד משום דהו כב' קדרות שנגעו וכו' ונשעת הדק כזה הוא כדעבד ולכן רק בהצובה שאין בוה הפסד כלל ולא שום דקק ראה חכ"א לתמיר ולא בתברולים שלנו וכמו שנתנו כל שאל במדינתנו ובפסח יש להחמיר לתחלתה ולענין התנור שאופין בו אם יש להשתמש בזה אחר זה בקדרות מגולות פשוט שבלא היעו שהנידון הוא רק משום איסור ריחא בתנור קטן הא ליכא בוה אחר זה כמפורש ברמ"א סי' ק"ח סעי' א'

לענין תחת מחבת והיה בתנור שדין אחד להם עיין בבאורי הגרי"א סי' ס"ה וגם היתיר דבזה אחר זה הוא מתירין אביי בע"ז דף ס"ז שאירי בתנור עיין בש"ך סי' י"ב ובהגרי"א סי' י"ז וביד אברהם שם ובאם הניע עליונו של תנור משניהם יהי אסור בבן יומא כדאיחא שם ברמ"א ומה שהקשה דעק"א דאף בלא הניע מהאיסור שנאפה ונתבשל ראשון ומהייתה הניע יאמר הדויעה מוציאה הבליעת איסור שיש במחבת נראה לעיני דכיון שהאיסור לא הניע שהבליעה שבמחבת הוא רק מריחא אינו כלום דריחא לא נפלט כלל מהכלי לאוכל דהא תירוץ אביי הוא על מנאי דתנור שהסיק בכמון של תרומה ואפה בו את הפת שהפת מודבק על גופו של התנור הבלוע מריחא מימ לא נאסר והוא משום דלא נפלט מהכלי להפת כתשובת מ"י שהביא הש"ך כיון שהוא רק בליעה ריחא דאין לומר משום שהוא בלא רוטב דהא מכלי לאוכל יוצא הבלוע אף בלא רוטב כמפורש ברמ"א סי' ק"ח סעי' ז' וא"כ צריך לומר שבליעת ריח לא נפלט מהכלי וכן משמע מלשון התשובה בסיומן ה' עיי"ש וא"כ גם ברטב לא נפלט ולא יועיל כלום מה שקדרת היתיר הניעה ולכן רק בהניעו שניהם אוסר הרמ"א דבחייע האיסור הוא איסור ממש שנבלע שזה נפלט אבל עכ"פ כשקדרת היתיר לא הניעה לא נאסרה משום דהא לא נגע והאוכל בהמחבת והתנור ועיי' הניעה הוא כנגע שאוסר כלי אף אם לא נחשב הניעה כרוטב המכלי יוצא גם בלא רוטב וגם מסתבר שהוא כרוטב והממה מאד על דעק"א שהקשה ועד נשאר בצ"ע

ומסתבר שבאפיה אין לחוש לזיעה אלא לכשול קדרת מגולת וגם נראה דכשהאש למעלה אין לחוש לזיעה אף בקדרות מגולות שהוא נשרף עוד קודם שתגיע הניעה להתנור.

משה פינשטיין

משה פינשטיין

משה פינשטיין

בהגעלה בסמים ובמים שנתהוו מויעת

הסמים ובאם היה מבחוני לחלוחית מהאיסור כ"ז לספירה תשי"ח י"ד מע"כ ידידי הרב האו"ן המפורסם מהר"ר אברהם ליב שור שליט"א בדבר מה שרוצה כרתיה לידע דעתי הענינה בפעקטארי שעושין גליצירין מחלב אסור

שפליגי בוה ר"מ ור' יוסי ואף שבטומאה דרבנן וספק טבל פסק הרמב"ם בפי' ממקואות היו לקולא ובאופן פסק בפי' היג לחומרא שחוצין אף במשנו ובבגד ע"ה פסק בה"ד שאינו חוצץ מצד אחד לקולא שלפ"ז הם כסותרין פסקי הדינים הוא משום דבטעם שמיקל בטומאה דרבנן בספק טבל כתב הרא"ש ועיקר דברים אלו מדבריהן הרי ספקי טהור ולכן בהציצה שעיקרו מדאורייתא מתמיר ומה שבעירובין דף ל"ז אמר לר' יוסי שמתמיר משום דטומאת יש לה עיקר מן התורה טובך הרמב"ם שר"מ דמיקל הוא משום דלא מחשיב זה עיקר מן התורה כיון שאינו ענין הטומאה דאיכא מדאורייתא אבל בהציצה ודאי יש להקשיבו עיקרו מהות ומחמיר כתיק ורשב"ג אף בוה מקיל

ומה שמיקל בבגד של ע"ה דלא כר' יהודה משום ר' ישמעאל הוא משום דמפרש כרש"י שר' יוסי לא אמר סברא דנפשיה אלא שאמר לר' יהודה דמה ששמעת בשם ר' ישמעאל שחוצין מצד אחד הוא רק בשל ת"ח שצריכין להקפיד לכן לא מהני מה שהרבה אין מקפידין שהצורך להקפיד מכריע להחשיב כרוב מקפידין או לכל הפחות כספק השקול שיש להחמיר לכן משמע מפ"י הרמב"ם במתני שכתב וכן החיוב הזה נהיה שתי"ח וקפידו על כלול בקריהם אפילו מצד אחד ולא כתב וכן החיוב הזה מקפידין ת"ח אלא כתב נהיה שתי"ח וקפידו שמשמע שיש להם להקפיד ומטעם זה חוצץ אף שהוא פחות מספק השקול החיוב שיש להקפיד מכריע שיתחשב כרוב או כספק השקול שחוצץ וכונת ר' יוסי שטעה ר' יהודה כמה ששמע משמיה דר' ישמעאל וכיון שר' יהודה לא מודעתה אמר זה היה סבור שר' ישמעאל דן זה כספק השקול אף בע"ה ולכן היה מתמיר שחוצין ות"ק שאמר אינו חוצץ הוא משום שסוברו דספק לקולא כרשב"ג ואמר ר' יוסי שלא כן אלא דאף שספק הוא לחומרא אינו חוצץ בשל בור מלמך תהא פחות מספק השקול והק"ב בשל ת"ח נחשב לר' ישמעאל מספק השקול ואולי גם כהרוב מצד הכרעת החוב ומדונק מש"כ רש"י דר' יוסי אמר זה ה"ב לר' ישמעאל שלכאורה מ"ס לא מ"י שהוא סברא דנפשיה אבל הוא משום דא"ב היה דחוק שיפלו באם נחשב מקפיד או לא אבל כיון שאלכמא דר' ישמעאל הוא עצם למח שיהיה סבור ר' יהודה שהוא ספק השקול בבגד של ע"ה אף שאינו כן לר' יוסף שאימסך כן או צע"ק במחלוקת ר' יהודה ורבנן במטמאת של קייצין דבספק השקול הא גם הוא היה מחמיר ממה שהחמיר לר' ישמעאל בבגד של ע"ה וא"כ צריך לומר שסובר שהמקפידין

ורוצים להכשיר את המכונות ואת הצניורות כדי לעשות אחיכ גליצירין משומן כשר ודרכם תמיד לנקות ביעת מים של ר"מ מעלות בשביל שלא יתקלקלו האחרונים ומדקדקים שלא ישאר אמילו משנה וכשיכשירו כדי לעשות אחיכ משומן כשר יוכלים לנקות ע"י זה שיותר גדול אף ע"י תקיב מעלות וכל תשמישם היה רק ע"י זה של ק"ע מעלות. הנה אם היה זה ע"י מים מרוחחין לא היה בזה שום חסרון דביון שמקפידים לנקות ברוחחין מצד עצם המלאכה שלא יתקלקל יש לסמוך שניקו היטב אף אם יש שם מקומות שא"א לעיין שם ולראות אם הם מנקים כדון. ויש להצריך שיהיו רוחחין להעלות רחילות אף שהשתמשו בהם רק בתום של יד סולדת שהוא רק בק"ע מעלות דהא כן נוהגין לבתולה שכל דבר שהשתמשו בו בחמין להגעילו ברוחחין אף שמעצם הדין סגי כפי דרך תשמישן.

ומה שראה כתר"ה שמכוח ניכר שומן החלב סביבם הנת הגעילה להפליט הבלוע שבפנים לא נגרע מזה ונשאר רק שיבלע אחיכ מהשומן שבחוץ וזה יש לשער שאם הוא פחות מששים נגד שומן הכשר שיתבשל שם אחר ההכשר יהיה מותר. אבל הוא רק באם אי אפשר לנקות מה שבחוץ אבל לבתולה צריך לנקות כל האפשרי שלא יהיה כלום מבחוץ משום שיש חילוקין על הרשבי"א שפסק המחבר בסוף סימן צ"ט שמתיר בבלוע איסור מועט בכלי שדרכו להשתמש בו בשפע היחוד עיין בס"ז שם ובטור סימן קכ"ב אבל באי אפשר יש להתיר דמסתבר שגם הטור יורה דבמכונות אין שייך למיגור כלל שמה שהמשו בו במעט דבשביל מועט לא יעסקו כלל בידוע וגם בדיעבד הא יש להורות כהמחבר שגם הרמ"א לא השיג עליו.

אבל שמעתי לי ממכח כתר"ה שהגעילה היא רק כסטיה וזה ספק גדול אם מהני דבסברות אין יכולין לומר שמהני בלא ראייה ומסתבר שלא מהני דאף שהם טובא יותר מרוחחין אפשר אינו מפליט. דהא גם ליבון משמע שאינו מולט אלא שורף ולכן מהני גם בכלי חרס אף דאינו יוצא מידו דומיו משום דנשרף שם.

ולכן נראה מה שכלל שתשמישו ע"י האור אף באופן שלא היו ניצוצות ניתוין מהם נמי צריך ליבון שיהיו ניצוצות ניתוין דלא נמצא הדין וכדרך תשמישן שבלעו כן מולטין אלא בהגעילה באר"ה ס"ל הניא סעי' ה' וביו"ד ר"ס קכ"א ולא בגשתמש ע"י האור שצריך ליבון שהוא בס"ל הניא סעי'

די לא הוכר שיהיה הליבון כדרך תשמיש אלא סתם שהליבון הוא עד שיהיו ניצוצות ניתוין משמע בכל תשמיש שהיה בלא מים צריך ליבון כזה דוקא והוא משום דליבון אינו מולט אלא שורף ולשון המ"ב בס"ק כ"ז שכתב לפיכך אינו נפלט מהם ג"כ ע"י הגעילה במים רוחחין אלא ע"י זה האש דבולעו כן מולטו ע"י עיניו אינו מודיק וכונתו היא רק דלכן אינו נפלט ברוחחין משום שע"י המים אינו כבליעתו אבל מה שנכשר ע"י אש אינו מצד שפולט משום שהוא כבליעתו דאש אינו מולט אלא שהוא משום שנשרף הבלוע והוא רק כשהניצוצות ניתוין. והא דאימא בכלים ס"ט מ"ה והובא בנהר דף ס"ב שחרסין שבלעו משקין ונמלו לאויר התנור והוסק התנור התנור טמא סוף משקה לצאת ופרשינו דרך משקין לצאת ע"י ליבון החרס צריך לומר שאין יוצאין כולם ולכן לא היו מתכשרין אי לאו דנשרף הבלועה וכדמצינו כעין זה בשבת דף ע"ד בשדא סיכחא לאתנא חייב משום מכשל משום דמרסא רפי והדר קמים שפרשינו דע"י חום האור רפי והמים שבתוכו יוצאין ולאחר שיצאו מימיו קמים מתקשה ע"י שמוכרחין לומר דלא יצאו כולם. דהא שם איירי בשדא לאתנא שאין שם אש אלא שהוא חם כדפרשינו לעיל מה שהשליך יתר לח התנור חם לייבשו שיתקשה וגם בלא זה הא א"א להשליך עץ לאש כשרוצים שלא שרף וא"כ הא ברור שאין יוצאין כל המים שבהעץ בתנור חם בלא מים והגעילה שפולט מכל עץ הוא דוקא במים אלא כונת רש"י שיצאו מימיו אבל לא כולם דהרבה מים מתבלעוין בתוך העץ ואף שאירי שם בלח מצד עצמו לא מבלועת מים אבל ודאי לא גרעי ממים שנבלעו בו שאין יוצאין כולם שלא בהגעלה דמים רוחחין וכן נפרש גם בחרסין שבלעו משקין בתנור שחוסק באור שתנן סוף משקה לצאת שאין הבוונה שכל המשקה יצא אלא שאף אם רק מעט יצאו נמי סגי לטמא התנור וא"כ אין חום אף היותר גדול שלא במים רוחחין מועיל להגעיל.

ועיין בס"ז סי' צ"ב ס"ק כ"א שכתב על נפל בגד האש מותר שאש שורפו ומיבשו אבל לאחר שסילקו אע"פ שהוא רוחח עדיין מ"מ אינו שורף ומיבש הרי מפורש דחום רחיהו אינו מועיל בלא מים. לכן מצד חום הטמא אף היותר גדול שכתב כתר"ה שיש לעשות אף חק"ב מעלות אינו כלום להגעיל.

אבל אם ע"י חום הגדול נעשה זיעה גדולה שנתהוה מזה שם מים הרבה מהזיעה משום שמועיל להגעילה דהמים הבאים מהזיעה הם כמים ועדיף

משקין שפליגי הרמב"ן והרשב"א שהביא ח"י שלא יועיל לבתולה דהמים שנעשו מויעה מסכתא שהוא כמים לענין הגעילה אף לבתולה אף אלו שאינם כמים לענין הכשר טומאה שתנן ברפ"ב דמכשירין. ומש"כ בתר"ה אולי יש להגעיל בשומן הכשר והיה אסור שומן הכשר הראשון ויועיל להכשיר שומן הכשר השני שיעשה הנה ברין ס"פ כל הכשר כתב השמן ושומן וחלב גרועין מין ומזוג והרשב"א שפליגי להיתר לא הוכיר בתשובתו סי' תקי"ג אלא דהמעט והאי וא"כ אפשר שמודה לאסור בשמן ושומן וחלב ואף הרמ"א שכתב בדיעבד מהני בכל משקה שמשמע שאף שמן וחלב בכלל שמהני אפשר שע"כ מילין שומן הבהר בכלל משקה עיין בחולין דף ק"ב ברפ"ה דטהרות בהפאת ישראל ובמשנה אחרונה (לכן אין להגעיל בזה.)

ידידו הרוש"ה.

משה פיינשטיין
סימן ס"א

בהשאירו נכרית בבית אם יש לאסור הכלים

מעי"ב ידידו מוהר"ר שמואל אליעזר הלוי ראובןפערל שליט"א.

בדבר מה שהשאירו משרתת נכרית בבית בשביל הילדים. ודאי היה אסור לבתולה להניח נכרית שאפשר לחוש שתבשל לעצמה ולפעמים גם להילדים אף שאין מלאכת הבשול מוטל עליה שאשה הורית הקוובה לשם קבלה עליה מלאכת הבשול. אף כי יש לחוש שתבשל לעצמה ולפעמים כשלא תבוא השכנה בזמן תבשל גם בעד הילדים ואינה מודקקת בעניניו בשר וחלב ולעצמה אפשר שתביא בשר אסור אבל בדיעבד יש להתיר להשתמש בהכלים אחר מעליע שיהיה או ספקא דרבנן כמפורש ברפ"א סימן קכ"ב סעיף ט' ואמלו להט"ז שם ספקא דבהניח אצל הנכרי במויד אסורין הכלים דבכאן אין להתשבש למויד דהיו טועים שיש לסמוך על השכנה שנכנסת לבשל וגם על זו שדרה בבית

גופית ולא התבוננו מה שאינה עושה אינה בבית ותשאר הנכרית לבדה ולכן אין לזה דין מויד ונשאר אדינא שאחר מעליע מותרין הכלים. אבל צריך להתוהים אלהב שאסור להניח נכרית בבית שיש לחוש שתשמש בהכלים ברבר איסור.

ידידו
משה פיינשטיין

סימן ס"ב

ברכר בלענדער י"ש

ערי"ה אר"ש תשי"ח.
מע"כ ידידי הרב הגאון הספורס מוהר"ם פינחס טייץ שליט"א הגאב"ד עליוזאבעט.

קבלתי מכתבו הוקר בדבר הי"ש בלענדער שתחת השגחתו עושים בלענדער שלא בתערובות יין וגליצערין ואני אומר לו יישר כחו בזה שיהיה ראוי למהדרין ליהר מדברים שצריך להורות חכם כהא דחולין דף ל"ז ודף מ"ד ואיפסק ברמ"א ס"ס קט"ז וכ"ש בזה שיש גם אסורין ואני אף שאני מתיר נזהר אני בעצמי מלשתוח בלענדער רק בחבורה שלא למהות כיהודא הייתי שוחה משהו לברך המסובין בנהוג ולכן ודאי טוב שיהיה י"ש בלענדער בלא שום חשש.

אבל לדינא הי"ש בלענדער אשר יש חשש שמא מערבין בה חלק אחד מארבעים יין מותר בשתייה דהא נפסק בס"י קל"ד סעי' ה' דין בטל בששה חלקים ואף שבס"י קכ"ג סעי' ה' הביא הרמ"א ב' שיטות מ"מ הלכה כהמתירין כדאימא בש"ך שם ס"ק ט"ז דהכי קי"ל ע"י עיניו ואף שכתב הש"ך בס"י קל"ד ס"ק כ"א דבתבשיל שמשביתו אסור. עו ששים אין בי"ש חומרת הבשול דארובה מצניו שיטת הרשב"ץ שבמשקים חר"פים כשכר וכדומה מתבטל עוד בסחות אם רק הרוב הוא שכר לענין ברכה ונפסק כן באר"ח סי' ר"ב סעי' א' ברמ"א. ואף שאולי אין ראייה מברכה מ"מ הא במים גם לענין ברכה בעי ששה דוקא שלא לברך בשה"ג וא"כ אין שום טעם לומר שיהיו מים ושאר משקין המלוכים דלענין בטול איסור יהיה במים אף כששה ובמשקים דוקא בששים ולענין ברכה יהיה במשקים ברובא

הרב ר' אברהם אבינו זצ"ל

צמי

הבשם

הלק אורח חיים סי' קי"ט

ערוגת

הענין נולע מהמחן עלה פני ספק ותי אגיל ספק ותי
תי זה צדדי לא מקרי תמימי פני האור ותפיל צ"י לעין
קל ותביט י"ל זו בעלנו כן עלמו ככל בקרי :

שם צמי פיה צהה ויס מקילין אס נהלן כיב ער
פיהל סקס סתף עיין ותי קרי אגיל סקיי
מאי דקיי"ל צמי תמי קיה לעיין פ"ט זר פיע דמחן אנו
עלי איב מיייל לייך לעין ועגילי ולעביד כלה למחן
אפיז בקרי פיע מה דליחל צמי סוף פני דרעי סקיי
מכתי דסודי וחסבלא עלצן צאוד אומתי דסודי וחסבלא
מנעילן צמתי וחסכי רז עומד מה ענין קדשים אלל ג"כ
הכל סודיז צלע סהס איקורל צלע תפיד רחא סוף סוף
כ"י קפליע איקורל פ"י"י ותסיק אלל אור רחא קדשים
היע מטוס דצכל יום נעסה גיעול לחבתי פיה ולבאורס
ממה כיון דלא מחלק ז"ן התיזל צלע לאיקורל צלע איב
כ"י נעסה פני צבי"י גיעול לחבתי ותי סוי סוף סוף כיון
דעפי סעגלה אינו מפליע הכל כיון צלע פני האור איב
לכתי נעשר עסודי דקפליע ל"י איבי צעט איקורי ועגיל
דעיק לא מחלק ז"ן סודיז צלע לאיקורל רע אלל אס
סעגלה סודיז צלע סעבר נעסה איקור אלל היכל דעגילי
צעטה אעריין סודיז סודי מרה רחא דלא עלי סודי עס
איקור על אורו עטה אפסאל צבלי גיעול אור סעגלה איב
סודי לקורי כיון דעריי סהס סעגילי קודם זמן איקורי
אפיז נעבי דהיל כתי דכ"י נעסה גיעול אפילו למחן דלא
מחלק ז"ן סודיז צלע לאיקורל צלע דדיק :

לרדי מרחא עברי ל"י מיחא מתיין י"ל דלון זה מניקל סודי
אלל מחורח צעלמל מטוס דרעל על"ג סקס צמיין וקיל
דכס צמיסול צלע צמי לעין דסוף כ"י קבלע איקורל קבלע
ואיב אפטי דרז אפי"ל לא רלע לקודן על סעברו מטוס
מחורח דמחן ואכתי אעגיל אס סודי אעיקר סודי או
מחורח צעלמל למחן דלמפרי ל"י ותי פמי סקיי ל"י ריל
כיון דעפי אפטי גיעינד פרי"י"ס צודל וקמי"ס צמי"ס
איב אפיז י"ס לחסודי מיהל כל סודי לא סייך אלל אס
לא חליקן צמר רוד סודיז אלל אי חליקן צמר רוד סודיז
אין סקייז אי מחן מקרי סודיז צלע או לא דסח סקייז
עפיז רוד סודיז סודי צמתי צלע פני האור והיעו
דעסקין והלכתי ארי וארי צרותיו והסודי סודי צמי
סודי דעסקין לא כהצו דלמחן דלמפרי ל"י יקו מדיסי"ס כ"י וסקוד
רוד סקייז ולעיס סודיז פני דעמתי עס ותי כיון
דלוי אלל מטוס מחורח צעלמל סודיז אעיקר סודיז
דמחן סודי סודיז צלע צמי צמס סודיז וסקייז ותי אס
דסח גופל אינו חלק סקס עומל סממון זו פני האור כל
כתי דלי חליקן צמר רוד סודיז ואיב בקרי ועל ותי
סודי דעסקין ומסבר לחסודי מטוס ד"ס צמס סקייז
ליע איב אכתי קרי ותי צמיכתי דסקוד דקייז ולעיס
כוחל סכל בקרי :

שם צמי פיה ואס תמימי צמי סקייז צמי פני
מכתי סקייז י"י דין זה לעיע דסח מוחור צמי פני
דלוי להסודי סכל"ס צמח מי דמידיה קלם ער זמן פיע
לסער ספליעו סעגלי מוכח מה דעביד לייך לוס זמן ותי
איב מה מועיל אי מוכרי לוס צמי"ס א"י כ"ס סודיז וחסלקן
ואיב פטיעל דלמחן זמן מה אין זו דמחיות כחמלה ויין
דלוי מפליע אלל דרך צלע מועיל אינו ל"י להפליע אלל
פני דמחיות עסי זו צעט סעליע ויני דעעט צלע י"ל
צלע פני דמחיות סביב מחמלה א"ך רען סמפליע צלע
אור סכבר לענין קלם ממה עסי רוחה צמחילי ולעבי
וחסלק רחי צוד"ס למ"ס סעגיל צקייז וכלן צמי"ס י"י דין
זה אינו לכחמלה אלל אעיקר סודי קל להר"י דכ"ס איב סעגלה
כלל דדיק :

שם צמי פיה ממה סמנעין זה ר"י ותי מחירין
ללן אומחתי ותי צי"ד ס"י קרי"ל פסק אומח
פטיעיות דמחתי צעל לעין ותי"ס סקייז סעטס מטוס דסודי
סוי איקורל צלע מחליב צמחן דדי סודיז צלע ולפ"י
למחי דקיי"ל דמחן מקרי צמו עלי ותי"ל כעו איקורל צלע
איב סוי מוחת מדי"ע צמי לעין ותי לעיל סודי ותי"י
עס סקייז ותי"י סקיי"ל ותי על אומח דלעיל סודי
פטיעל ל"י דכל"ס סכסמחתי פני האור לייכין לעין ולי
הי"ל י"ל דקיי סעגלה מחמה קולל דספילי צלע וכלן סודי
ז"י דעתי ולי עור אלל דסודי דעט סודיז צלע סודיז
סודיז פני האור דעה ל"י סודיז או אינו חלק דלמחן
מחמחן סמפליע סודיז ותי"ס אכתי צמי על אומחתי
מתי"ס סודיז אסק סוסקיי דקייז מחן מקרי סודיז צלע
ועיין צמי"ס י"י ותי"י"ס עס :

דנה צמחי ממה סודי"ס ק"י ל"י כחז לחלק ז"ן
כסולמתי סעגליע סודי דרז סודי דע"ס מתי
סעגלה אלל כסעבל גופו על איקור צמי לעין אפילו דרז
לא

שם צמי פיה ר"י אלל צמס סמפליע צמח י"י ל
דין כלי אדמה ולכאורה מנעמי מלחן סודיז דכלי
אדמה חלק מתי כלי סודי ותי מחמחתי סודי דלא מלא
עומד דין כלי אדמה ולעביד כחל דודי זה פמתי דלא
אכתי ז"י סעגלה דועלמח דעספמחתי סודי כיון דכ"ס סעבר
צמחן אינו יולל מתי דפ"י פני סעגלה כ"ס כלי אדמה
אעריין לא סקוד ד"ך סודי ללעו עפי אלל לעין זה חלק
כלי אדמה דכל"י מ"ס אפילו לעין לא מתי דעיקרין דילמח
מ"ס ע"י"ס דילמח סקייז וכלי אדמה לא סייך סקייז זה
דלוי ד"ך כלי אדמה סודיז פקטי פני סודיז ותי"י
צמו לעין אפילו צלע סודיז כסמחתי זה סודי ותי"י סודיז
לענין זה י"ל דין כלי אדמה ככל בקרי צודי :

ערוג צמחסיק סקייז ע"י דלעו סוקפו לעין כלי רעין
על ומוחתי אי מועיל לעין דרכן לעמות מתי דק
סקודין צמחי ותי מ"ס"ס מנחלק דרעל אולי זה סודי י"ל
דילמח מ"ס ע"י"ס ולעביד כחל ל"ל ד"כ דודיק דודיק צמי
דליע למח זו סעגלה י"ל פלמח דסח אי מתי דפ"י כ"ס
פני לעין ואיב צמחי לעין גופו מתי"ס י"ל דילמח סקייז
סודי דעביד ל"י לעין ועגילי מפי"ס צמי מוחתי אי מתי
לא יעודי לוס לעין גופו מחמה דדי"ס ע"י"ס דילמח סקייז
מתי עפיז ותי לעין דרך סודי מלחן צעט צלע
סודיז ותי דלמחתי כעלמח סודיז איב סודיז מלחן פני
צעט סקייז ותי סודי אין לחוס דילמח לא עביד לוס
לעין ועגילי ככל סודי מוכריז ותי"י כ"ל מתי מועיל
צקייז כ"ל דלמחתי סודיז צמס עומד ענין לייך לעין פני
ותי דרכן על סודיז סודיז מתי סמפליע מתי דק סקודין
אעריין ותי כ"ס מוכריז דמחתי צמו לעין ותי פ"ל דעיקרין
סודי אין דרכן לחוס צמחן מתי כ"ל פני אדמה סמפליע
למחן עומד ואיב סודיז כתי ד"כ מוכריז צקייז מתי צמס
למחתי מלחן צמחתי ע"י"ס דלוי סודי מנעמי מתי
למחן ותי דלוי מנעמי מתי סודיז צמחן סודיז צלע
סודיז אדמה מתי סודיז ותי"י סודיז מתי דמחתי מתי
על כלי כדלמחתי סודיז ותי"י סודיז מתי דמחתי מתי
לעין דלא יחוס דילמח מ"ס ע"י"ס מתי דמחתי מתי
כיון דמחתי אין לוס סקייז לחוס מתי ותי מתי דמחתי מתי
מתי סודיז זו עולה למחתי ואיב עפיז דופן סעגלין על

יצחק

אוי"ח סימן ר"א ר"ב ר"ג ר"ד

אור

קלח

הקש ששמים על הכלי בשעת הליבון, אבל לא מן הכלי עצמו. ואיך שלא יהיה זיל בתר טעמא, והחוש והנסיך יעיד שאם תשים לחם שכבר היה אפוי ותניחנו עכשיו בתנור למשך חצי שעה בחום גבוה לא ישאר ממנו לחם אלא גוש שרוף, ואי"כ הבליעה שהיא משהו קטן מאוד בודאי שנשרפת גם בפחות זמן מזה, והוא פשוט. וראה עוד בב"י סי' תנ"א [בנדמ"ח ע"ג שצ"ח] בשם ה"ר אביגדור דכשמלבנו עד שאם ישים קש יהיו ניצוצות ניתזין ממנו סגי בתכי וכו' עיי"ש, מבואר שבניצוצות הניתזין מהקש עצמו עסקינו.

סימן ר"ג

הכשר החצובות של התנורים

ש"ע או"ח סימן תנ"א סעיף ד'.
כתב הרמ"א וז"ל: הצובה צריך ליבון, עכ"ל.

שאלה: האם צריך ללבן הברזלים שעל התנורים שנקראים חצובות.

תשובה: אין צורך ללבן הברזלים שעל התנורים כי הכל נשרף מיד, ואין להאריך בזה כאן. [ורק בתבניות עצמם שיש בהם מאכל בשעת האפייה ואינם נשרפות, צריכים ליבון להכשרם].

והגם שכתב הרמ"א סי' תנ"א סוף סעי' ד', וז"ל: הצובה צריך ליבון, עכ"ל. זה אינו דומה לברזלים שלנו רצוני לומר, דבברזלים שלנו אין לחשוש כלל לא משום שמא נשאר בעיץ - דברדאי שנשרף, ולא על בליעות שיצאו מהכלי - שגם על זה אין אפילו צל של חשש. ואף שבפסח מהמריים בכל מיני דברים, אולם יש גבול לדבר, וצריך להיות איזה מקום להששות, ולא עצבים בעלמא.

סימן ר"ד

ללבן בתוך תנור ביתי

ש"ע או"ח סי' תנ"א סעי' ה'.

כתב המחבר וז"ל: כלים שנשתמש בהם בחמין כפי תשמישן הכשרין וכו', עכ"ל.

עוד שאלת: קדרות שנשתמשו בהם על האש, האם אפשר ללבנם ע"י שמכניסים אותם בתנור גדול בחום גבוה, ואי"כ, כמה זמן צריכים לשהות שם.

תשובה: אין צורך לתת בכיור שום מדף או כיור אחר מפלסטיק וכיוצא בזה. וזי בזה שמעוים על הכיור מים רותחים, וגם זה חומרא בעלמא.

סימן ר"א

הגעלת סכנים

ש"ע או"ח סי' תנ"א סעי' ג'

כתב המחבר וז"ל: סכנים מגעילן בכלי ראשון ומותרין וכו', אם יש בו גומות ואינו יכול לנקותו יפה אינו מועיל לו הגעלה. ובמ"ב ס"ק כ"ג כתב: הסכין שהקתא שלו מחובר במסמרים קטנים אין מועיל לו הגעלה, כי יש גומות הרבה במקום המסמרים, ואצ"ל אם גוף הבית יד נעשה משני חלקים מדובקין ויש ריח מעט ביניהם להכניס לשם הסכין שע"פ הרוב א"א לנקר שם היטב וכו', ע"כ.

שאלת: האם אפשר להגעיל היום המולגות והסכנים שהבית יד מודבק בדבק, דלכאורה שונה מזמן המ"ב הנ"ל, כיון שהיום הכל עשוי חזק, וגם ברתחה של המדיח כלים שום דבר לא נופל, וכן בסכין שהקתא שלו מחובר במסמר, שהיום אין שום גומות, ואי"כ יהיה שרי.

תשובה: כל דיני הגעלה אינם אלא לפי מקומם ושעתם, ואם אין גומות בסכנים, או שהכלים נעשים מחומר שאין מויק לו המים הרוותחים או הליבון כאש, בכל זה מותר להגעיל וללבן ללא חשש.

סימן ר"ב

שיעור הליבון

ש"ע או"ח סי' תנ"א סעי' ד'.

כתב המחבר וז"ל: והליבון הוא עד שיהיו ניצוצות ניתזין מהם, עכ"ל.

שאלת: איך אפשר היום ללבן עד שיהיו ניצוצות ניתזין מהם, כיון שהיום החומר של הכלים לא נעשה אדום בחום.

תשובה: מה ששגרר בפי האנשים ששיעור ליבון הוא עד שהחומר של הכלי נעשה אדום מרוב חום, אני אומר שאין זה נכון, וקדירות של חרס דאי לא נעשות אדומות בלבן אם מכניסים לכבשן. ואם תעיין בספר המד משה סי' תנ"א סעי' י"ז, תראה שנצוצות נתזין פירשו מן

קלט

יצחק

אוי"ח סימן ר"ה ר"ז ר"ז

איר

סימן ר"ו

תשובה: אפשר לכתוב בתנורים שלנו, ויניחם בתנור לכל היותר כחצי שעה בחום גבוה, והוא די והותר.

קטניות שנתערבו במאכל

שו"ע או"ח סימן תנ"ג סעיף א.

כתב המחבר וז"ל: אלו דברים שיוציאם בהם ידי חובת מצה, בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשכולת שועל ובשיפון, אבל לא באורז ושאר מיני קטניות וגם אינם באים לידי חימוץ ומותר לעשות מהם תבשיל. וכתב הרמ"א וז"ל: ויש אוסרים והמנהג באשכנז להחמיר ואין לשנות מזהו פשוט דאין אוסרים בדיעבד אם נפלו תוך התבשיל וכן מותר להדליק בשמנים הנעשים מהם וכו', עכ"ל.

שאלה: קטניות למי שנוהג בהם איסור בפסח, אם נתערבו באוכל אחר מה דינם.

תשובה: קטניות בפסח בטל ברוב, ולא צריך ששים, והוא שלא יהיו נכרים. ועי' בדברינו בח"א האו"ח סי' ר'.

סימן ר"ז

איזה קטניות נאסרו

שו"ע או"ח סי' תנ"ג סעי' א.

כתב המחבר וז"ל: אורז ושאר מיני קטניות אינם באים לידי חימוץ וכו'. וברמ"א: ויש אוסרים, והמנהג באשכנז להחמיר ואין לשנות וכו', עכ"ל.

אמרת לי לעיני ברין הקטניות לאלה המחמירים שלא לאוכלם בפסח.

והנה הדבר פשוט שאין להחמיר על קטניות יותר מחטים עצמם. וכמו שכתב בשו"ע הרב [סי' תנ"ג סעי' ה'] וז"ל: ואפילו במיני קטניות לא נהגו אלא איסור אכילה אם נפלו עליהם מים בענין שכיוצא בזה בה' מיני דגן אשר מעיקר הדין וכו' עיי"ש. וכן בחיי אדם סי' קכ"ז אות א' התיך לטחון אותם ולאפותם כעין מצות ולאכלם. ובשו"ת באר יצחק סי' י"א התיך לעשות מהן יין שרף קודם פסח לפסח. וראה גם בשו"ת מהרש"ם [ח"א סי' קפ"ג ובהגהותיו שנדפסו בספר אורחות חיים סי' תנ"ג] שהביא להגאון מהרש"ק בספר גרי זריזין סי' ז' בשם הגאון בעל ב"ש אחרון שנהגו לברור ולטחון כוסמין (ואין זה כוסמין שהוא מחמשת המינים) ולאפות מהם מצות לפסח, באמרו שגזירת קטניות לא שייך אלא בגזירת דאסור בחמשה מינים, אבל מה דשרי בה' מינים לא יראה טפל חמור מן העיקר. ועוד הביא שם להוסיף לחוק הדין והעיד שבק' ראווא נהגו כל החסידים בזה מטעם הנ"ל. וכן

סימן ר"ה

הגעלה מבפנים ועי' אדים

שו"ע או"ח סי' תנ"א סעי' ה'.

כתב המחבר וז"ל: כלים שנשתמש בהם בחמין כפי תשמישן הכשרן וכו', עכ"ל.

שאלת: כלי שצריך הגעלה, האם אפשר להגעיל אותו רק מבפנים.

תשובה: עי' בסוף ע"ז [דף ע"ז סעי"א], דאמרינן גבי יורה גדולה שירתיח בה מים וע"י זה תהיה הגעלה. וכן הוא מפורש בחו"א יו"ד סי' י"ט אות א' שכל מה שאמרו לעיל מיניה זיורה קטנה בתוך גדולה, אינו כדי להגעיל גם מבחוץ, דלעולם הרתיחה מבפנים מפלשת מכל עובי הדופן, אלא מפני שאי אפשר למלאות הכלי על כל גדותיו אמרו היגעיל יורה בתוך יורה, ועל זה חדש רב עקביה שם דמהני גדפנא כדי למלאות על כל גדותיו. ועיי"ש גם בסי' י"ז סוף אות ו'. והם הם דברי המג"א בסי' תנ"ב ס"ק י"א עיי"ש, ודלא כפתחי תשובה סי' צ"ב ס"ק ג'.

וכן מוכח גם מדברי הגאון בבאורו על סי' צ"ב סעי' ו' ס"ק ל"א ל"ב, ששם מיידי בטיפת חלב שנפלה על דופן הקדרה שלא כנגד הרוטב שפסק הרמ"א שהקדרה אסורה אפילו יש ששים בתבשיל נגד הטיפה שנפלה וכו'. וביאר הגר"א שדין זה הוא גם בסעיף שקדם, [ששם מיידי בשנפלה הטיפה כנגד התבשיל], עוד הוסיף הגר"א: שמיידי דוקא בכלי חדס שהותרה העידה עליו שאינו יוצא מיידי דופיו לעולם ולכן נאסרה הקדרה. מבואר שאם היה כלי מתכת שיוצא מיידי דופיו לא היה נאסר הכלי, דכיון שיש בתבשיל ששים כנגד הטיפה היא מתבטלת בתבשיל. והטעם כנ"ל דלא צריך הגעלה גם לחוץ הכלי, אלא סגי מה שמגעיל בפנים כדי לשואבו ולבטלו.

וכל מה שצריך למלא מים הוא רק בכלים גדולים שאין להם מכסאות, אולם בכלי שיש לו מכסה יכול למלאות רק חלקו במים ולהרתיחו וע"י שהולכים האדים ככולו הם מפליטים את כל מה שבלוע בתוכו. וראה באגרות משה ח"א חו"ד סי' ס', שכתב גם הוא כן וז"ל: אבל אם עיי' חום הגדול נעשה זיעה גדולה שנתהוו מזה שם מים הרבה מחוץ, פשוט שמגעיל להגעלה, דהמים הבאים מהזיעה הם כמים אף לכתחילה, ע"כ.

תא

בית חדש

אורח חיים תנא הלכות פסח

בית יוסף

לעולם כמון ללעולם אישור כמו
 שכתוב בגמרא מיעומות נכללות
 הגעלה על שם מהר"ם (פסקי מה"ס
 כהנא פ"ח):

יג כיסויי ש' ברז' וכו' גלה
 מעומת וזמן שהמון נעין לא נפסג
 ואוסר אל אל דהם הוה ליה נפסג
 טעם לנפג וזמי למסקנת רבינו לעיל
 סימן טמ"ג (קל"א) ועיין במ"ס צוה
 דעה סוף סימן ל"ג (פ"ג ג ד"ה
 ח"ט) כיסויי ש' ברז'
 שמישימין אותו על הדרה וכו'
 נראה דמפליג להו ליה אומרים דכיון
 דמכיווי הוא למעלה על פי הכנה
 והמרה למטה ואפילו היה עולה
 סויעה ע"י הכסוי אין הוה סולת
 אם ילא על כל זה שכתב ואין
 התרה נוגעת זו לה לומר דאין
 זעם התרה נוגעת זו ורבינו סובר
 כיון דמפיה הוא לך קף ליעון כי
 ברוב פעמים זעם התרה נוגעת זו
 עד שהו סולת זו ועוד כי ענינו

תחת הטלאי אינו נפלט על ידי הגעלה ואבי
 העזרי כותב שראה בבית אביו ה"ר יואל שדיקה
 מצוה להגעיל הכלי בשעת תיקונו קודם שישוימו
 הטלאי ושוב היה מצוה (א) ללכך הטלאי
 ולהבריקו ואף על פי שהיו משתמשין בו אחר
 כך קודם הפסח היה מגעילו דכבולעו עם הטלאי
 כך פולטו / י"ד כיסויי של ברזל שמכסין בו
 הקדרה צריך הגעלה כיון שזויע בכל שעה
 מחום הקדרה ואם נתנהו בפסח על הקדרה בלא
 הגעלה כל התבשיל אסור שזויעת הכסוי
 מתעבת בתבשיל ואם אפו עליו בעק צריך
 ליבון / וכו כיסויי של ברזל שמישימין אותו על
 חדרה שנאפית על הכירה יש אומרים שאפילו
 הגעלה אינו צריך כיון שאינו עשוי אלא לכסות
 ואין התרה נוגעת בו ונראה לי שצריך ליבון
 כי ברוב פעמים נוגעת בו ועוד שהוא מויע
 מהבל החררה שתחזיקו / פו מדוכה של עץ
 ואין שדיכן בהו כל השנה ולפעמים דכין בהו
 פרוזי להם עם שומין ופלפלין כתב רש"י דלא
 מוזי להו הגעלה וגם בריחיים קטנים של
 פלפלין וכן כתב רבינו תם שמהמין אותן לבית
 וסולת שהכסוי מויע מהבל הסדרה שממיו כי נמלאים עליו מיפות
 כן גרסה לו פירושו ואינו מצד צניעת הסדרה גופה לכסוי שהו
 פשוט שאינו נוגע בכסוי שהוא צורה ועיין במה שכתב ה"ר ירוחם
 פ"ג מה"ס לו ע"ה):

זמה שכתב ואבי העזרי (פי' המ"ס ע"ה ע"ה) כתב שראה בבית
 אביו ה"ר יואל שראה מצוה להגעיל הכלי וכו' עד דכבולעו
 עם דפלאי כך פולטו כן מבי' שם המהר"ם (פי' קטנת) וכתב ע"ה
 ואפילו בלא הגעלה קודם לזיקו היה נראה להמיר מעטם זה אלא וכן כתב אישור והיסור האריך
 לזכר למיטת שמה יערי' הפסח
 נעק במחקר ושוב נפסקת דעה
 סדיוק ומניח מה שממיו ופולט
 וכל הכלים המטולאים היה משוי
 העלה ושוב מגעיל וכלו של דבר כל
 עולה שהו ממד' וקדם העלה
 ללעום האיסור אין לערך להסירו
 שאין לך יורה ומחבת שאין זה ממה
 ממתי' ושה לפי קצת אלא
 אמרין מה כולטו אין פולטו מה
 דהא נצי סביעס פסקין (פסקי) /
 ארזי וארזי צומקין ואלא מצד
 להסיר הצול מן הקולא עכ"ל וכן
 כתב בגמרא אשירי' נסוף ענהה
 וזה (פסקי לו) יסח נכס' אור' וזוה
 (פסקי פ"ה פי' ג'ו) וכן כתב בגמרא
 מיעומות נכס' ה' (הכ"ז דעם
 קוטע' קט' פוקי' וזכבת הכסוי'
 נפסגת (פי' פי' ע"ה) ה"ג פי' דעם)
 שהעלה מפלגת מלך' כנה' מלך'
 אלא שאנו מושפין שמה ממה אומן
 מחכות נכס' מגוף האיסור וממנו
 של גוף האיסור אינו נכס' שהעלה
 לפיך אנו נגילין ע"ל כולא' מה
 שממיו גומרי על מקום הסדקין כ"י
 האיסור אם ישנו ואמר כן נענינו ואם הוא ע"ל מן לו מקנה
 אלא אם כן יחזיק הסדק כל כך שיעב' לטולא' ממש מה נפסגו

וכן נהגנו במקומותינו ומזמן רב עכ"ל:
 יד כיסויי ש' ברז' שמכסין בו הקדרה צריך הגעלה וכו'. יד
 עעמא' דמסכת' הוא שהעל הגעלה מהתבשיל לכסוי הקדרה
 לה הוא וזהו כמו שכתב המהר"ם נפסק כל שעה (פסקי מקטנ) למיך
 ליעון ומיטו אפטר דעעמא' דמלך' ליעון מפני שהיה דרכן לאפות
 עליו נצק ודמממט מהסכות מיעון נפסק ה' (הכ"ז א"ה ס' ה'א
 לאו ה"י שהעלה כ"י ליה ודבר' רעמי' / ומה שכתב רבינו ואם
 נתנהו בפסח על הקדרה בלא הגעלה כל התבשיל אסור וכו'.
 כן כתב נכלמות הגעלה דהסכות מיעון (פסקי לו) וכו' וכן כתב רוקח
 פו כיסויי ש' ברז' שמישימין אותו על הדרה שנאפית על גבי הכירה וכו'. רבינו ירוחם (פי' לו ע"ה) ל"ג כ"ה כ"ה
 (פסקי רע"ט פ"ג לו) ד"ה ואומן שאין ליעון ליעון קלפיון אלא מממנו כמו שממין אומן על הסדרה כל השנה כולה כי הוא
 גלועה מסימך וכך כתבנו בסמ"ח זה (קל"א) ד"ה ואומן שדעת רוב הפוסקים שאין מילוק זה כלום דכן לו גלוע מסימך כמו גלוע מאיסור
 וגם כן כתבנו ע"ס הכנה ליעון האין הוא:

פ"ו מדוכה של עץ ואבן שרדין בהו כל השנה וכו'. מלוקט רש"י יס' ור"י ככתב הרא"ש נפסק כל שעה (פי' ט' ג' כ"ה

פרישה

בשעת תיקונו קודם וכו'. ולפי' לא ינסו לט' מי הגעלה יסע ויחזיקו ללמא דמי פסקם ירוחם כן הגלאים לל' כ"י: (א) ד"ה הפל"א.
 פרישה פ"ו לל' ולא להגעלו כדי להצדיק יפה דלם לא כן אסור להגעלו אפי' משום הקרי' כן שפעמי אכל צמח"ל (דף ה' ע"ה) (כל הגעלה פ"ה
 כ"ה פי' י' משמע כפסוקו וכתב דלעמו או יגעלו עי"ש א' נמי ה"כ ע"ה לוח' שהעלה אמי ממתנת היה מלוה (להגעיל) [לנעון יח] כי רבינו
 ויכל היה אפי' על כמ"ה וקצתה ליה דממת נריסה ליעון:

דרישה

מדוכה של עץ ואבן וכו'. כתב בתורת הדשן שהנה באוסרין להכשיר המדוכה בפסח ע"י מילוי גחלים לחשות ומבריקין חוטו של פשתן
 בחור סביב המדוכה ומפוזין בחלים ע"י שישוף החוט ומדוכה של עץ יש לקלפה בכלי אומנות דחיישינן לגומא ולהגעילה אח"ך כן:

הגהות והערות

ט"ז זה לשון הגהות אשרי הנדה רבינו שמחה דמחבת יורה שהיה חזילה מלימנות [ח"ל] כיסוי הקדרה יגעיל בכלי ראשון ואם אהה עליה בעק צריכה
 השמישם כשהו תיקן ותקטן ואח"כ בשלו בהם שאפי' כן יכלים להגעיל ליבון עכ"ל (בגרי ישע על המדוכה אות ע"ה) [יח] כן הגיה בבית ארזים אות
 וכו': [יח] כן הוא ברש"י וכן הגיה בשיירי נכס' הגדולה אות י' וכן הוא לג' [יט] כן כתב המנהיג בשם רש"י וכן עיין בבאור הגר"א לרש"י ל ע"ה
 בפרטים שלפנינו וכן פורש ברוקח [שהוא המקור לדברי המהר"ם והגהות ונראה הוא בד"ה בית התורות ועיין אור ורזע פסקי עבודה וזה סימן רח"צ:

את ההקרנה בסוף הזמן המשוער הדרוש לבישול.

הנה המגן אברהם סימן תמו ס"ק ד נוטה להחמיר בחמץ דריחא מילתא אפילו בתנור גדול ופתוח כדעת התוס' ע"ז טו. ב. ד"ה רבא אמר, אלא שמסיים שם "מי יבוא אחר הכרעת הרמ"א". אמנם אפילו התוס' לא אסרו אלא כשהאיסור וההיתר הם בתנור בבת אחת. אבל בזה אחר זה אין איסור כלל. בנידון דידן הרי בפסח לא יבשלו חמץ בתנור ולכל היתר יהיה כמו קדירות נוגעות ואין לחוש כלל.

אולם ביר"ד סימן קח סעיף א כתב הרמ"א בהג"ה: אם אפו או צלו תחת המחבת והזיע משניהם או אסור אפילו בזה אחר זה אם היו שניהם מגולין דהוי ככיסוי של קדירה. ועיין בהירדושי רע"א על מה שכתב הש"ך שם ס"ק יב בשם תשובת מיימוני כי לא נמצא ריחא ופיטום לכלי שיחזור ויפלוט לאוכל ואפילו כלי בן יומו רק שלא יגע ממש עכ"ל. והקשה הרע"א וז"ל: משמע דיש ריחא ופיטום לכלי רק דאין חזק כל כך לחזור ולהפליט לאוכל, וקשה לי במה שכתב הרמ"א אלא אם כן הזיע המחבת משניהם, אם אפו תחילה האיסור תחת המחבת ולא הזיע המחבת ממנו ואח"כ אפו ההיתר תחת המחבת והזיע המחבת, ג"כ ליתסר כיון דבתחילה גכנס הריח להמחבת. כשאפה אח"כ ההיתר תחתיה ומזיע הזיעה מוציא הבלע איסור שבמחבת וצ"ע.

ולולא מסתפינא הייתי אומר שיש ליישב. באמת אם אנו אומרים יש ריח לכלי זהו רק באופן שכל הריח הנקלט בהכלי יופלט לתוך ההיתר, דהיינו אם ההיתר נגע או אנו מחמירים ותופסים שכל הכליעה שבכלי נפלטת לתוך האוכל.

נוצר חום גדול בתוך החומר הבולע. התנור בנוי כך. תיבה של מתכת מלוטטת וגגה עשוי זכוכית. בגגו או בכותל האחורי יש חור וצינור להוציא ריחות ואדים. בפתחו יש חלון של זכוכית המאפשר להסתכל לתוך התנור בעת פעולתו. המעלה מן הגג של זכוכית יש חדר אשר בו טמונה העששית המקרינה והקרנים יורדות למטה לתוך תיבת התנור. מפני שההקרנה משתקפת מעל המתכת כחלי התנור כולם אינם מתחממים.

מכיון שחורס, זכוכית וגייר אינם חוצצים בפני ההקרנה שמים את התכשילים בתוך כלים העשויים מאלה החמרים ומעמידים אותם בתוך התנור. לרוב אין מעמידים את הקדירה תיכף על הרצפה של התנור, כדי לתת לקרנים להשתקף גם מן הרצפה ולהכנס לתוך האוכל. לשם כך נותנים תחת הקדירה כלי חרס הפוך, והרי זה כאילו האוכל תלוי באויר וההקרנה מתרכות עליו מכל צד. יען שההקרנה עוברת בהם ואין הקדירות מתחממות ממנה.

האוכלים בולעים את הקרנים ומתחממים על ידי כך ומתבשלים במהירות מפליאה. ממש ברגעים ספורים. אמנם התבשיל החם מחמם גם את הקדירה בה הוא נמצא. אבל מכיון שהמים מתאיידים בהגיעם לחום של 212° אין מדת החום באוכל יכולה לעלות הרבה מזה, וחרס וגייר אינם מעבירים בכלל את החום מתוכם. על כן אפילו אם חמים בתוך הכלי רותחים הם, דופני הכלי מבחוץ עדיין קרים. במקרה שהאוכל עומד בתנור יותר מדי ונתייבש לגמרי וכל להתחמם יותר וגם יישרף, או שיגיע לכן שיתפוצץ והחלקים יודבקו לכותל התנור. אלא שזה לא יקרה ברגיל. כי בעת שמים את התכשיל בתוך התנור בו בזמן גם עורכים את השעון האבטומאטי להפסיק

דוקף תפוחים ניסן תשכ"ו חזרת 10

מים מפני ההבדל שביניהם וגם פה אצל משל של "שילא ויוחנא", ואם כדברי החכם יש דמיון גדול ביניהם ודו"ק.

וכל זה קשה אך לפירושו אבל לפירושו של מתנות כהונה שאמר ג"כ ששילא ויוחנא שמות עצם של שני אנשים אי אפשר להקשות זאת, כי לפי דעתו היינו שני בני אדם שאין ביניהם שום קרבות משפחה ומכל שכן לא אב ובנו ודו"ק.

אך גם פירושו קשה לקבל, כי מי היו שני אנשים הנ"ל שזכרם בשתמר במשל זה ותוך מזה אין אנו יודעים כלום מהם? והפירוש היותר מתקבל על הלב הוא

חילוף מכתבים בענין תנור חדש

הנקרא "מייקרוווייוו אָווען"

מ א ת

הרב נחום אליעזר ראבינאוויטש והרב יוסף אלי הענקין

שלא כתנורים הרגילים אשר בהם נוצר חום ע"י אור הגאז או ע"י העברת זרם חשמלי בתוך חוטי מתכת. בתנור הזה אין חום כלל. יש שם עששית (נורה) הנקראת "מאגניטרון טיוב" המקרינה גלים אלקטרוניים. הקרנים האלה טבעם לעבור תוך הרבה חמרים כמו שקרני אור עוברים דרך זכוכית. בכלל חמרים אלה יש למנות כלי חרס וגייר. אמנם יש חמי רים אחרים, ורוב מיני מתכת בכללם. אשר הקרנים האלה משתקפים מעליהם. בדיוק כמו שקרני אור משתקפים בראי. וכן יש מיני חמרים, וביחוד מים ואוכלים, אשר ההקרנה גבלעת בתוכם ועל ידי כך

2) Magnetron tube.

ב"ה אור ליום ד', זאת הנוכה תשכ"א לפ"ק פה טשאַרלסטאָן יצ"ו.

כש"ת הגאון מוהרי"א הענקין שליט"א. אהרשה"ט ושלום כל הגלויים אליו ה' עליהם יהיו גשאלתי מאחד שרוצה לקנות תנור חדש הנקרא "מייקרוווייוו אָווען". אם אפשר להגעיל ולהכשיר תנור כזה לחג הפסח. יען שהתנורים האלה הולכים ומת-רבים ולפי הנראה בעוד כמה שנים יהיו שכיחים ביותר. אמרתי להביא את השאלה הזאת לפני רומעב"ת להורות לבנ"י את הדרך ילכו בה. לשם כך בדקתי את מעשה התנור ואופן פעולתו עד היכן שידי הקצרה מגעת.

1) Microwave oven.

36

והרי זה כאילו הריח של איסור הלך ישר אל ההיתר.

אבל אם אין האוכל נוגע בכלי, אפילו אם האיסור הבלוע נפלט מתוך הכלי, עדיין צריך לעבור דרך האוויר עד שיגיע לתוך ההיתר, דהיינו צריך שיצא ריח מן הבלוע שהוא עצמו אינו אלא ריח, וריחא דריחא לא מצינו. בשלמא אם הזיע המחבת מן האיסור או הרי לכל הפחות כמה טיפות של לחלוהית מן האיסור ישנם שם, ואנו חוששים שמא גם מן הממשות של איסור נבלע במחבת; ואף שהוא מעט מאד מכל מקום אין זה ריחא דריחא. אבל אם מן ממשות האיסור לא נבלע בכלי, מאי איכפת לן בזה שמן ההיתר הזיע? הרי הזיעה לא תוכל להוציא יותר ממה שנבלע וזה לא היה כי אם ריח, ואיך נאסור ריחא דריחא?

ברם בתרי משהו בחמץ רבו האוסרים, וכן המ"א סימן תסז ס"ק יג. אולם שם יש ממשות של איסור מה שאין כן כאן שאפילו משהו ממש אין ורק אנו מחמירים בריחא כאילו היה משהו אבל בריחא דריחא איך אפשר להחמיר?

ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד שלא זכיתי להבין מה שהקשה שם הרעק"א באות הקודמת וז"ל: אפילו בבצק בעלמא מותר, קשה לי, דאם האיסור חריף וההיתר מכוסה בבצק הא הבצק עצמו הוי מגולה ונאסר מחמת הריח וממילא אם יש תבשיל באותה קדירת היתר כיון דהבצק בלוע מריח איסור יאסר התבשיל על ידי רוטב שמוציא הבלע מהבצק עכ"ל. לכאורה איך אפשר להעמיד שיש רוטב בקדירה שהרי אם הבצק נוגע ברוטב הרי הטבע של בצק הוא שהרוטב יתפשט בכלו וממילא יפול הבצק לתוך התבשיל ושוב אין כאן כיסוי כלל. בשלמא באפייה או בצלי שייך כיסוי

של בצק, וכן הוא באמת במרדכי פרק גיד הנשה סימן תרסה שמדבר שם על כיסוי בצק לפשטידא ופלונדש, וכן להלן בסימן תרס"ו מוזכר שם צלי מכוסה בבצק, אלא ששם הכיסוי הוא על האיסור מה שאין כן כאן, ואם נאמר שיש רק מעט רוטב והכיסוי של בצק הוא עבה מאד עד שאין הרוטב מתפשט בכלו או ממילא יתייבש בתבשיל כי הבצק ישאב את כל הרוטב ויפסיד את התבשיל, אלא שצריך לומר שהכיסוי של בצק עומד למעלה מן החב"ש שיל ויש קצת ריווח בינו ובין התבשיל, ואם כן אין הרוטב נוגע בבצק.

אולם בנידון דידן אפילו נחשוש מן הזיעה הכתלים של התנור מן החמץ גם כן אין לאסור, יען כי כותלי התנור הזה הם חמים, ואף אם הזיעה היא חמה הלא מעטה היא כנגד שטח הכתלים, אשר על כן אין לומר שנבלע מן האיסור כלל. יתר על כן, הלא יש חור מיוחד להוצאת האידים ולפיכך אין זיעה בדרך כלל. החור הזה עשוי באופן יעיל ביותר, עד שאם מבשלים איהו תבשיל שצריך דווקא לאוויר לח צריך לעטפו ולכסות את הקדירה כדי שלא תצא הליחות, כי אחר לא יתעכבו האידים בתנור.

אלא שעדיין יש לחוש אולי אירע ששכחו לכבות את התנור בזמנו והתבשיל נתייבש לגמרי והתפוצץ ונדבק על הכתלים ממש של חמץ והבליע. אמנם מלבד שזה דבר רחוק הוא, וגם הלא הכתלים קרים הם, כאשר החוש מעיד, ואינם בולעים, מהרי אפילו נחוש לכך גם כן לא יאסר, שהרי אין האוכלים בפסח נוגעים בכתלים ואפילו הקדירות אינן נוגעות, ואין מה שיפליט את בליעת החמץ מהם.

לפיכך נראה לפענ"ד שאין שום חשש בתנור כזה, אלא שצריך לשפשו ולנקותו

היטב, ואולי משום חומרת הפסח טוב להיחיו היטב ברותחין. לכאורה היה נראה לומר כדי לצאת כל ספק שמא יש בו משהו בעין, להפעיל את ההקרנה בתיות התנור הריק, ואם יש בו שום דבר הרי יישרף, אבל זה אינו, כי כאשר אין מה שיבלע את ההקרנה היא כולה משתקפת וחוזרת אל העשיות (מאגניטרון טיוב) ומפסידה, אלא שאין צריך לכל זה כמו שבארנו.

אולם אפשר שאין להשתמש במים שבשילום בתנור כזה להגעיל כלים, שהרי מבואר בסימן תנ"ב סעיף ה, אין מגעילין בחמי טבריה מפני שאינה תולדות האור, דכבולעו כן פולטו, מה בולעו ע"י תולדות האור אף פולטו ע"י תולדות האור. והרי בתנור זה אין אש ואינו דומה כלל לתנור חשמלי רגיל, כי שם יש על כל פנים גחלים של מתכת, אבל כאן אין שום אש כלל ואפילו חום אין בתנור וגם החום הנוצר בתוך המים והאוכלים בדרך כלל אינו עולה למעלה מ"212 פ. כנ"ל. אמנם לפעמים כאשר ההקרנה היא חזקה מאד גדולה מדי (דהיינו שאין כמות התבשיל מספיקה לבלוע את כל הקרנים) יש כעין מראה ברק לעתים תכופות, אבל אין לחשוב זאת לאש, ונ"מ גדולה בזה לענין שבת כמבואר ברמב"ם פרק ט מהלכות שבת הל"ג, וכן לענין בשר בחלב ביו"ד סימן פו סעיף ו, אלא שאין כאן מקומו להאריך בזה.

אקווה שיואל נא מעכ"ת להודק לשא"ת ולא ייחשב לטורח לפניו, והריני בזה אסיר תודה.

דברי המעריצו ומכבדו,

נחום אליעזר רבינואויטש

בע"ה סכת התשכ"א.

כי ידידי מכובדי הרב מהר"ר נחום אליעזר רבינואויטש שליט"א, שלום וברכה לכ"ג וכהנל"ע.

עיינתי מעט במכתבו החשוב מאוד, מצד השאלה החדשה שבו שלא שמעתי כעין זה עד כה — מפני שבריאיתי בכלל ואור עיני בפרט אינם בשלימות ע"כ לא נקל לי לחפש ולעיין בספרים. ולעת האפשרית אשנה פרק זה בע"ה. כפי שצירי כ"ג השא"ל ה היא רק משום הזיעה שנפלטת מהמאכלים להתנור ואולי חוזר הטעם שבה להמאכלים, אבל המאכל בעצמו אינו נוגע בתנור והמאכלים המתבשלים שם הם נוזלים ואינם בגדר אפי' ואם כן דרך הגעלם היא ברותחין בכ"ר, אלא שכנראה א"א להכניסם בכלי או למלאותם מים, וע"כ ההכרח להסתפק בחמץ גדול שאף שאין בו דין לבון מדריגה א' יש בו דין לבון קל מדריגה ב' (או ג'), שעדיפי מדין הגעלה, וכיון שהתנור יש בו חורים להוציא האויר דינו כתנור קטן ופתוח — והעיקר שיש להשגיח בזה שלא יעמידו מאכלים בתנור על קרקע התנור אלא בתוך כלי, ובכ"ה אפילו בתנורי מחכת הרגילים יש להקל בחימום גדול אף שאין בו תורת לבון ממש, וכבר כתבו גם בתנורי חרס ולבנים של איראפא שאף שהקרקע צריכה לבון גמור שניצוצות נתזים ממנו אבל הכתלים שאין החמץ נוגע בהם די דלבון השלהבת אף שאינו מגיע לדין ניצוצות ועכ"פ נ"ל שהוראת כ"ג נכונה, ובשאר היברים לשעה מוכשרת בע"ה.

ברב כבוד

יוסף אלי הענקין

שאלה שאלתי את הרה"ק ר' חיים ב"ר אברהם אבן עזרא

ומי דברי בזה עם הגאון המפורסם מוהרשא"ל פולנסקי זצ"ל, הי' נוכח או אחד ממשיב"ק אצל כ"ק הארמ"ר מכלו שלישי"א והוא סיפר שבהיותו במחנות העקורים בגרמני' בזמן שלטון הנאצים ימ"ש וזכר הוא היטב שהרבנים דשם התירו להגדיל את כלקיהם לאחר שעה ששית, ובהסכמת הגאון הנוי הוריתי כן הלכה למעשה במחנה העקורים בלטרון, להגדיל את כלי התאבד לאחר שעה ששית.

סימן יט
בדין הכשרת תנור חשמלי לפסח

נשאלתי כתנור חשמלי או תנור גז — שכל השנה אופים בו חמץ — אם אפשר להכשירו לפסח.

אולם לכבי לא ידמה כן, דלמעשה יש לחוש מאד ובפרט בחומרו דחמץ, משום דג"ל דמ"ש — כתשמישו כן הכשרו — אין המכוון שזה נערך לפי מדת התום, כלומר שבאותה מדת חום שנשתמשו בה כן תהי' ההכשר במכוון לאותה מדת חום, דאליבא דאמת זה אינו כן, שזה לא נערך כלל לפי מדת התום, אלא מה שחז"ל קבעו הלכה זו כתשמישו כן הכשרו, דהוא נאמר בדרך כלל, שכל היכא שנשתמשו ע"י האור ואפי' באיזה מדת אור שיהי' ואם זה רק נקרא בשם אור, ואף שבמדת חומו היא מעט, מ"מ הכשרו לכך צריך שיהי' באותו אור שאחז"ל, היינו עד שתהא קליפתו גשרית כמ"ש בסוף ע"ז או לפמ"ש בירושלמי שם וכי' בשו"ע כאן ששיעורו הוא עד שיהא ניצוצות ניתוק, וזה מה שאמרה תורה כל אשר יבוא באש — תעבירו באש, שכל מה שבא באש אפי' באיזה מדת אש שזה יהי', אך ההכשר, בהכרת להעבירו היינו העברה גמורה ע"י אש ממש.

ומגופא דהא דינא בהא דשפודין ואסכלאות לפ"מ שגפסק כאן בה"פ וכי' ביר"ד בסי' קכ"א והמקור הוא משלהי מס' ע"ז דצריך לזה שיעור של ניצוצות ניתוק, דמזה יש להוכיח כמשי"ב, דהא זה ברור הוא שמקפידין שלא לצלות מתחילה בהא שיעורא של ניצוצות ניתוק, כי זה יכול לגרום שישרוף כל הצלוי עליו אם יהי' בשיעור החום של ניצוצות ניתוק, ואין לומר דאף שאין הדרך הוא בכך לצלות ככהאי שיעורא, מ"מ הרי במשך הזמן שנשתמש בו לא ימלט שלפעמים אירע שזה יהי' נצלה

א. הנה בה"פ בסי' תנ"א ס"ו — כתשמישו כן הכשרו — לכאורה לפ"ו, הי' מקום להכשיר ע"י היסק של משך זמן לפני שרוצים להשתמש בו לפסח, מאחר שתנורים אלו משתמשים בהם כל השנה ע"י היסק זה של חשמל או גז, כך צ"ל הכשרו ע"י היסק כנ"ל.

אירא לפענ"ד ג"ל שד"א אף שישנם שמקילים בזה כנ"ל, מ"מ קולא זו צריכה בדיקה, לפ"מ דמבואר שם בסי' תנ"א ס"ד כלים משתמשים בהם ע"י האור כגון שפודים ואסכלאות וכיו"ב צריכים ליבון, והליבון הוא עד שיהא ניצוצות ניתוק מהם וכי' הרמ"א ע"ז ויש מקילין אם נתלבן כ"כ שקש נשרף עליו מבחוץ, ונהגין כסברא הראשונה בכ"ד שדינו בליבון, ולפ"ד תנורי חשמל אלו שאופין בו כל השנה חמץ הרי דינו ממש כהא דשפודין ואסכלאות דצריך לזה ליבון גמור עד שיהי' ניצוצות ניתוק, ומכיון שהמציאיות שא"א לקיים ליבון כזה בהני סוגי תנורים הנ"ל, לפיכך לפי שורת הדין הוא שלא להשתמש בהם לפסח כלל, ואף שיש"ל דלא דמי הא דשפודין ואסכלאות לגדוד, משום דהתם גם דרך תשמישו הוא ע"י ניצוצות ניתוק, אך לא כן בהני תנורים כנ"ל שאין דרך תשמישן בכך שיהי' ניצוצות ניתוק, וממילא י"ל דכשם שנשתמשו בו שלא כדרך ניצוצות ניתוק כמו"כ יש להכשירו ככה"ג היינו שייסקו אותו ע"י כח החשמל והגו לכמה זמן, שזהו אמנם טעם המקילין כמשנ"ת.

שאלה שאלתי את הרה"ק ר' חיים ב"ר אברהם אבן עזרא

לומר דהוי כעין ס"ס, דהא י"ל דהלכה כאו"ף שסובר דבכלים ל"א חו"ג, ואת"ל דאין הלכה כאו"ף אלא כהש"ך שחולק על האו"ף וסובר דגם בכלים אמרינן חו"ג, מ"מ י"ל דגם להש"ך יש להקל מהטעם שכתבנו מפני שהוא או"ף לשיטתו בנקה"כ ביר"ד שם שסובר כהרמב"ם דכל איסור משהו של חמץ בפסח הוא מטעם דהוי דשיל"מ, ולפי הקצה זו הרי אין כאן לאסור מטעם חו"ג וכמ"ש, א. עפ"ד הפמ"ג דבדבר שיל"מ ל"א חו"ג, ב. עפ"ד הגל"ח והפמ"ג דבענין של השתמשות בכלי אין זה נוגע לדשיל"מ, ויש לצרף גם מש"כ לעיל בדין הש"ז שסובר דגם לאחר שעה ששית הוי עדיין כסוג של היתר ובמש"ב.

ואין לגבב הזמרות ולהחמיר בכאן, היינו להחמיר כהש"ך שסובר דגם בכלים אמרינן חו"ג, וגם שנחמיר מה"ט דאנן לא נקטינן כהש"ך דטעם איסורו של חמץ בפסח הוא משום דהוי דשיל"מ אלא מטעמים אחרים וכמ"ש המג"א והט"ז בסי' תמ"ז סעיף ט' ע"ש, וממילא לפ"ו אודא לה כל ההיתר שכתבנו לעיל, אולם ו"א העדיפא מינה אשכחינן לענין מקוה שיש בזה איסור כרת, כתב ע"ז בתשו' רע"א סי' מ' ד"ה וכיון דבין להרא"ש ובין להרמב"ם המקוה כשר אף דאינו מטעם אחד — י"ל דלא תפסינן ב' החומרות בהדדי, ע"ש, וע"ע בתשו' הר המור להגאון רמ"ב ז"ל בסי' כ"ב וע"י מ"ש בח"א סו' ס"ו ט"ז ע"ש.

הסיוע

ולפיכך מכל הלין טעמי שנחבאו לעיל, ג"ל בע"ד להקל כנוד"ד שהוא שעת הדחק גדול כמש"נ ויש לסמוך על האו"ף בצירוף כ"ז שכתבנו לעיל, וכ"פ רב מובהק בדורו היה העורך השלחן בסי' תנ"ב סעיף י"ד שכתב ומ"מ בדיעבד ובשעת הדחק אין לאסור בכל הדברים שנחבאו, דכיון שעיקר האיסורים משום שיהוו ויבלעו ויש סוברים ואפילו כמאכל אינו חו"ג ובי"ש בבליעת כלים, ע"כ, אלא שיש ליהור שבכל פעם שמטבילין את הכלים ביורה, שיהי' במים ששים נגד הכלים וי"פ.

הראשונה, וזה אמנם החו"ג השנוי בכ"מ וע"י במחזה"ש, ומאחר שחידש הפמ"ג בדשיל"מ ל"א חו"ג גם הכא שייך לומר כן ודוק, וכן מ"ש בטעם הב' מכיון דלאחז"פ יש לו עוד איסור מדרבנן ול"ה כאן קילא טפי מכל איסוד"ד דאמרינן חו"ג וכמ"ש לעיל, אולם ב"ז שייך בתערובת של איסור ממש, אבל לא לענין בלוע בכלי כמו בנוד"ד דהחשש הוא שהכלי תיאסר ע"י בלוע שתבלע מן הפליטות, הנה בזה ידוע שאין שום איסור להשתמש אחר"פ בכלי חמץ, ע"י פסחים דף ל' ע"א ובתוס' שם ובמג"א רס"י תנ"א ע"ש, ולכן אין לזה כל דמיון להא דחו"ג מש"כ הרמב"ם, כנ"ל לפע"ד.

עוד יש להוסיף טעם להיתרא, הואיל ובכאן כל הגדון הוא עתה בעיקר על ההשתמשות בהכלי, ואם נחמיר בזה לומר חו"ג להיות אסור מטעם דשיל"מ לדעת הרמב"ם כמ"ש, א"כ יש מקום להקל בהא עפ"ד הנוב"י תניינא חלק אבה"ע סי' ל"ח הוב"ד בפתי"ש חיר"ד סי' ק"ב סק"ו ובניצ' שם בסי' קפ"ו שכתב שם אך לפמ"ש הנו"ב דהא דשיל"מ לא בטל היינו לענין אכילה דהטעם הוא עד שיאכלנו באיסור ע"י ביטול ימתין עד למחר, דממ"ב מה שיאכל היום לא יאכל למחר א"כ אכילה זו שרוצה לאכול היום באיסור יאכל למחר בהיתר ולכן אינו בטל, אבל לענין טלטול לאיזה צורך לא שייך דשיל"מ שהרי יוכל לטלטל גם היום וגם למחר, וכדברים הללו כ"כ הפמ"ג ביר"ד סי' צ"ט במשבצות ס"ק י"ב ד"ה ומדי, שהוא ג"כ כיון מדעת' דגפשי' לאותה סברא, ועמ"ש מזה בח"א סי' י"ט אות ד', ובנוד"ד הרי כל הגדון הוא עתה על ההשתמשות הכלי, ובהו לא שייך לומר דשיל"מ לאוסרו, כי לגבי טלטול ושימוש נקרא אין לו מתירין, ממילא לא שייך לומר כאן דין חו"ג גם לדעת הש"ך וכמ"ש, וע"ע בפנ"י ביצה דף ב"ה ע"ב ובחי' רע"א במערכות בעירובין דף ל"ה ע"ש.

מעתה הדרגא להקל בכאן מטעם הנ"ל, די"ש

בכשעור של ניצוצות ניתוץ אף שלא הי' כונתו לכך דמשו"ה אפ"ל דצריך ליבון גמור מה"ט שכי' אולם ז"א משום דר"ז לא יתכן לשיטת המחבר עצמו. ממה שהוא סובר שם דהולכין אחר רוב תשמישו וכמ"ש כן להדיא שם בסעיף ו' — כל כלי הולכין אחר תשמישו אעפ"י שלפעמים משתמשין בהם בכ"ר על האש כיון שרוב תשמישן בעירוי שמערה עליהן כך הוא הכשרן. — אגב י"ל על שיטה זאת הסברה שהולכין אחר רוב תשמישו. מהא דשלהי ע"ז ד' ע"ז ע"ב מהא דגדנפא כשם שבלעו ע"י ניצוצות כן פלמו וע"י ברש"י שם אף דל"ה רוב תשמישו כך וצ"ע מ"מ מד' רש"י ברור שכ"ה דעתו ודוק. — עכ"פ חזינו מד' מרן המחבר שסובר שהולכין אחר רוב תשמישו אעפ"י שלפעמים משתמשין במדת חום יותר גדולה מ"מ הקובע בזה הוא בעיקר מה דהוי רוב תשמישו. וממילא לפ"ז גם בהא דשפודין ואסקלאות אם אינם משתמשין ברוב פעמים ע"י חום של ניצוצות ניתוץ. ל"ה צריך הכשר של ניצוצות ניתוץ. אלא מוכח מכאן כמ"ש. דכל שבא ע"י אור אף באיזה אור שיהי' אך אם שם אור יקרא ע"י יש לזה כבר דין התורה של באש תעבירו. היינו כשיעור זה של ניצוצות ניתוץ דוקא. ויש לנמק ד"ו אף בידוע שלא גשתמשו אף פעם באור כזה של ניצוצות ניתוץ. מ"מ לגבי הכשר יש ליתן את מדה האש הגדול ביותר.

ולמידה אנו ד"ו מתורתן של הראשונים ממה שהקשו בשלהי ע"ז. ה"ה הריטב"א והמאירי בזה"ל וא"ת כיון דשפוד ואסקלה בלעי טובא ע"י האור עד דלא סגי ל"י אלא בליבון איך נכשרין בגיעול בכל יום ויום. ע"ש עכ"פ מה שנוגע לענינו. חזינו דאנהדרגו לן עינין בטעם לשבח בזה שהגישו בדבריהם מה דצריך ליבון של ניצוצות ניתוץ משום "דבלע להו טובא" מעתה מוסבר לן די היטב בענין הכשרו של ניצוצות ניתוץ. משום דהבליעה שבא ע"י האור נבלע בו במדה מרובה. משא"כ בכל בליעה אחרת שבאה שלא ע"י חום של אור. לפיכך צריך כאן ההכשר שיהי' דוקא ע"י ניצוצות

ניתוץ. ואף שדורך שימושו לא הי' במדה זו של ניצוצות ניתוץ. והוא כמ"ש. דתעיקר הוא בזה. שכל מה שנבלע ע"י אור משו"ה הרי בליעתו מרובה. ולכן גם הכשרו צריך להיות חמיר טובא בכדי להפליט את הבלוע בו והוא רק ע"י ניצוצות ניתוץ דוקא.

ומהלן הוכחות דלקמן נמי יש להוכיח כמ"ש. א. מהא דאיתא בפסחים ד' ל' וכו"ה בשו"ע בה"פ סי' תנ"א סי"ב כוביא שהוא כלי שעושין מלבנים ועפר ואופים ומטגנים בו וכן תנור קטן שקורין פוליא היסקו מבתין ואסור לאפות בו בפסח דאין חמץ שבו נבלט בכך — חזינו ג"כ מהא דא"א להתירו ע"ל היסקו מבחון אעפ"י שבכל השנה תרי השתמשו בו תמיד ע"י היסקו מבחון. מ"מ כשבא להכשירו א"א להכשירו כדרך תשמישו. וצריך לזה הכשר מיוחד שזוהי היסקו מבפנים דוקא. והוא ג"כ מה"ט שכי' שכל שבלע טובא ע"י אור צריך לזה ליבון גמור בכדי להפליט את הבליעה המרובה הנבלע בתוכו. ב. ממה שפסק המחבר שם בסעיף ט"ו כיסוי של ברזל שמשמים אותו על החררה כשנאפית על הכירה צריך ליבון ובמש"ב שם ס"ק פ"ה מביא בשם הפ"מ דצריך לזה ליבון גמור של ניצוצות ניתוץ ע"ש והנה בנדו"ז ברור הוא שלא גשתמשו בו באותה מדה החום של ניצוצות ניתוץ. שכן הוא הדרך בכל דבר שאופין. ואפ"ה הכשרו הוא בליבון גמור דוקא. וגם כאן אין לומר דמשו"ה מחמירין כל לפעמים הי' נאפה ע"י ניצוצות ניתוץ בדרך אקראי בעלמא. אך ז"א וכמ"ל. דהא הי"ו הוא מד' המחבר. והוא לשיטתי הרי הוא טובא שהולכין לעולם אחר רוב תשמישו. ומה מוכח ג"כ כמ"ש.

והנה בשע"צ שם אות נ"א מביא בשם הפר"מ ד"ז בקערות של בדיל שאין להם תקנה בליבון ע"ש ומדוע לא. דהא יש להם תקנה להכשירו כדרך תשמישו. מכ"ו מוכח דהא דקיי"ל כתשמישו כך הכשרו. והוא כמ"ש לעיל וד"ל. ואף לדי' הבית מאיר המובא שם שדעתו להקל בהנך קערות ובדיל הוא רק מפני הנך

טעמי. א. יען שהתנור הוא גרוף בעת ההשתמשות בו משום שאין הדרך הוא להשתמש בהם חמץ אלא באופן ארעי בלבד. אך לא כן כמו בנדו"ז שהדרך הוא להשתמש בהם חמץ תמיד באופן קבוע ואינו גרוף שבדאי כו"ע יחמירו בנדו"ז. והנה במ"ש הב"ת מאיר הנ"ל, שמוצא בזה נד' קולא זאת דהוא מפני שהתנור גרוף. והלאורה י"ל דמה בכה. דעכ"פ לא הי' זה גרע טעו מתולדת אש. דמבואר בפסחים ד' ע"ה ע"א דחום של תנור הרי תולדת אש הוא. ולפי השמעות הסוגיא שם בד"ו של תנור שהסיקו גרפו וצלה בו את הפסח. וברש"י שם כ' דחום התנור תולדת אש היא. וא"כ נראה דחולקים בזה שם ב' הלשונות אם תנור גרוף הוי בכלל אש או לא עיי"ש ולפום הך לישנא בתרא דשם נראה שיש להחמיר. דהא בדאורייתא הלך אחר המחמיר וכמ"ש כן במס' ע"ז ד' ו' ע"א ע"ש. דלפ"ז בחנוה גרוף דאם נקטינן כהאי לישנא הוי בכלל אש הרי צריך לזה ליבון גמור וכמ"ש. אולם מד' הרמב"ם בפ"ה מה' ק"פ הל"ה וכמ"ש הצ"ח שם נראה שסובר בדי' הרמב"ם ילקולא דתנור גרוף ל"ה בכלל אש. לפ"ז יש מקום לדי' הבית מאיר הנ"ל. ולהלן בס"י כ"א יבואר מזה בס"ד. אך את זה נשמע מד' הבית מאיר הנ"ל דלולי סברא דנקט לה דתולדת אש ל"ה כאשר הרי גם הוא הי' מחמיר שצריך לזה ליבון גמור. אף שדרך תשמישו ל"ה במידה זו. וא"כ מוכח שגם הבית מאיר עומד כשיטה זו וכמ"ל.

איברא דאם הי' מקום לסברא זאת שהבאנו לעיל. דמאי דמחמירין בהכשר של ליבון דצריך שיהי' כשיעור גדול וכמ"ש. דהוא מפני שיש לחוש שבעת תשמישו הי' בדרך מקרה של ניצוצות ניתוץ. דלפ"ז נ"ל שהי' מקום להסביר הנך ב' שיטות מאי דפליגי בהן מילתא. באם הגעיל כלי הצריך ליבון אם מותר להשתמש בו בחמץ. דבשו"ע יו"ד בס"י קכ"א סעיף ה' פסק שם המחבר כן — דאם הגעיל כלי הצריך ליבון אסור להשתמש בו בחמץ אפ"י שלא ע"י האש. ובט"ו שם אסור הוא אפ"י לבדיעבד ע"ש.

ובכ"י שם בטור מביא בשם הר"ן וה"ל יש מקילין לומר לכלל שתשמישו ע"י האור אם באו להשתמש בו חמץ בהגעלה סגי ל"י. שכל מה שיפלוט בחמץ כבה פלט בהגעלה ראשונה. ואין הדבר נראה שכיון שיש לו בלע של איסור עד שאתה אסרו להשתמש בו ע"י האור שמא יפלוט יותר בחמץ ושניים עכ"ל. ואותה דיעה המקילה זוהי שיטת ר"ת כמ"ש הג"א בחולין פ"ק סי' ט' ע"ש. ודומני דמעתה אפשר לכתוב שיטת ר"ת במה שמקילתם ברצונם להשתמש בכללי שהגעילוהו רק בחמץ דסברתו בזה י"ל הכי. דד"ש דדבר שבא ע"י האור צריך ליבון גמור של ניצוצות ניתוץ. אינו מטעם זה שיש בו בלוע טובא. וכ"ה הראשונים שנו"ל. אלא טעמו הוא מפני שאנו חוששין שבדרך תשמישו בודאי אירע לפעמים שהי' ע"י ניצוצות ניתוץ. ולפיכך אם ברצוננו להמשיך להשתמש בו ע"י אור בהכרח שיהי' ההכשר של חום זה של ניצוצות ניתוץ. דאי לאו הכי יש חשש טובא כשיבוא להשתמש ע"י אור יגיע החום למידה זו של ניצוצות ניתוץ. וניצוצות אלו יפליטו את הבלוע שנבלע ג"כ ע"י ניצוצות כאלו וכתשמישו כך הכשרו. אולם אם בא להשתמש ע"ה רק בחמץ ותו לא. שלוח איך כבר החשש הנ"ל שיפליט את האיסור ע"י ניצוצות מאחר שכל תשמישו יהי' מכאן ולהבא בחמץ לבד. דמשו"ה הקיל ר"ת לסגי ל"ה גם בהגעלה לבד. אולם ד"שאר הראשונים דכותי' נקטינן להלכה דלא מהני הגעלה לדבר שגשתמש בו ע"י אור. אף שדעתו להשתמש בו בחמץ בלבד. יען דהם אולי בשיטה זו שנתבאר לעיל שכן סובלים כמעט כל הראשונים והאחרונים. והטעם מה שצריך ליבון גמור כבה שבא ע"י האור. דהוא משום שבלע טובא דלפיכך צריך לזה ליבון גמור של ניצוצות ניתוץ. דלפ"ז עולה שפיר האי פסקא מה דלא מהני הגעלה בדבר הטעון ליבון וכמ"ש. כי יש לחוש טפי כשהי' יפלוט בחמץ השניים מה"ן שיש בו בליעה מרובה. וממה שנת' לפ"ז יוצא שהנך ב' השיטות הנ"ל אמנם הם חולקים בעיקר יסוד זה של הכשרת הליבון. דשיטת ר"ת היא דכל חומר

י"ל דהא כהנים זריוס הן, ובהאי יהי נזהרים שלא יהי ניצוצות ניתזין ע"י שימוש, מכיון דלקושטא הוא שאין בו בליעה טפי מה שנשתמש בו ע"י אור ממה שמשמשין ע"י חמין לבד, דכאן הי' הכהנים מקפידים טפי שלא יהי ניצוצות ניתזין בכדי שבשר קדשים לא יהי נפסד מרוב המימות האש, דהא בעינן למשהה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין ולא עבדי מלכים דאכלי הכי כמי' בבוהלים ד' כ"ח ע"א, והא אפי' תרומה אסורי' להפסידה כמי' בסוכה ד' ל"ה ע"ב מפני שמפסידה ועי' ברש"י שם וכ"ש בקדשים חמירא טפי ולפיכך לא הי' מקום לחשוש כלל שיהי' ניצוצות ניתזין משהה אמרינן שפיר דכל נוסם נעשה גיעול לחברו ולפי מ"ש הראשונים הנ"ל דלפ"י שיש בשיטת ר"ת הי' מיושב שפיר, אולם כ"י מ"ש בשיטת ר"ת הוא רק לפלפולא בעלמא אך להלכה שומעין אנו כמו שנפסק בשו"ע וכמש"ל בארוכה.

ומרישא הוי אמרינן להוכיח ג"כ למ"ש לעיל, מה דדינא הוא בהכשרו של ליבון גמור, דאינו תלוי איך הי' דרך השמשה, מהא הילכתא בה"פ סי' תס"א ע"א — תנוה שאופים בו חמץ צריך לזוהר כשיסיקוהו כדי לאפות בו מצה שילכו הגחלים על פני כולו ואין לו הי' בלהבה דכמו שבולע ע"י גחלים כף פולט ע"י גחלים ושהו ניצוצות ניתזין ממנו ע"פ אף שמן הידוע הוא דבעת שאופין אין הדרך שיהי' שם גחלים בוערות שוהיה באותה מדה של ניצוצות ניתזין, דהא הפת' אמרינן הוא נאפה הוא רק לאחרי שהם נעשים כגחלים עצמות' ביותר ועי' מהו בפסחים ד' ס"ח ואפי"ה כל הכשרו הוא רק ע"י ניצוצות ניתזין, ומה מוכח לכאורה כמש"ל דהכשרו של ליבון אינו תלוי באופי השתמשותו אולם אחי' נ"ל שיש לדחות הוכחה זאת והוא לפ"י רבנו בשו"ע שלו שם — לפי שכמו בכל השנה כשנאפה חמץ בתוכו בולע ממש ע"י גחלים — שמפורים אותו ע"ג התנור קודם תאפיה ע"ש לפ"י נ"ל דלכ"י התם חמירא טפי לפי שיש לחוש דבעת שהוא מפור את הגחלים

של הכשר זה של ניצוצות ניתזין היא מסיבה שחוששין שבמשך זמן השמישו בודאי אירע לפעמים שהי' חמום רב שעלה בשמישו של ניצוצות ניתזין, ומשו"ה הכתשמישו כך הכשרו, ולפי' יוצא שאם הדבר ברוך שאף פעם א"א להתחזק חוק בשיעור הנ"ל, וכמו בגדודי ש"כ"ה באופן מציאות' שלא יתכן להיות בו מדה חום כזה של ניצוצות ניתזין, דאין צורך שיהי' ההכשר במדה חום של ניצוצות ניתזין, ותיסגי לה בהכשרה של הסקה לכמה זמן לחוד, אמנם הואיל ולהלכה לאו נקטינן כד' ל"ח וכמ"ש בשו"ע יוצא הנ"ל דמוסכם להלכה כד' שאר הראשונים, בלא שום חולק ע"י שא"א להגעיל שום כלי שנשתמשו בו ע"י אור, דסברינן אנו כמ"ש לעיל, דאם זה בא ע"י איהו אור שהוא כבד ישיבו בלע טובא, וא"א להפלימו אלא ע"י אור של ליבון גמור שזה בא רק במדה חום של ניצוצות ניתזין כנ"ל.

נ"ל דלפ"י שהסברנו לעיל את שיטת ר"ת הנ"ל, נ"ל דלפ"י שיטתו י"ל קושיא הראשונים הנ"ל — מהא דסוף ע"י מאי דקאמר התם שם בגמ' הכל נוסם נעשה גיעול לחברו — דאיך נכשרין ע"י גיעול של בלייה ויום מה שחורין וצולין בהן, והלא הליבון צריך שיהא ניצוצות ניתזין, ונמצא שלא יצאתה בליעת היים כולה בגיעול דמחר אלא מקצתה והנותר יוצא בבישול ביום שלאחריו, והוא נותר, ולא עוד אלא דכל שהוא בולע ע"י האור הם מקצתו הם כולה וכולו צריך הכשר גמור ואי אפשר להשתמש לצלות ככולו בכל עת וכל כלי שבלע שום דבר של איסור אנוכלו נתקן עד שיתלבן ויכשר בכלו, אחר' דהנ"ל אמרינן בשלהי ע"י אף למ"ש בד' ה"ת, ומה שאמרינן בשלהי ע"י אף למ"ש בד' נוסם נעשה גיעול לא גיעועא מסתם הגעולה וכי היכר שסופה ראת' דמהני הגעולה לדבר שנשתמש בו ע"י אור הנ"ל בגדודי במאי דמיידי התם מהני לה האג' הגעולה של גיעול של כל יום אלא מאג' גיעועא לה דאולי ע"י השתמשותו שמשמש בהא השפודין ואסכלאות הר"ל יפלוט האיסור ע"י ניצוצות ניתזין, מכיון דסו"ס הרי משתמשין בדבר שבא ע"י אור, ואי משום הא

ע"פ התנור הוי הם מבליעין את החמץ הנדבק שם מכבר ע"י ניצוצות ניתזין, — והנה בדרך אגב יש למידק מ"ד רבנו אלו בשו"ע שלה דלפי מה שמנמק את הלכה הנ"ל, משמע שהוא טובר כד' הבית מאיר הנ"ל לעיל, שאם הי' אופן את החמץ רק כשהוא גרוף לגמרי, שוהיה תולדת אש, דנראה שלא הי' מצריכים לליבון גמור כזה, ורק מסיבה זו מה שהסביר רבנו כנ"ל ועי' בזה — אף שראי' זו נדחת' היא וכמ"ש מ"מ מכל הדין ראיות שהוכחנו לעיל, נראה דהוי' כיסוד מוסד בהא דהכשרו של ליבון דמה שהצריכו בשיעור של ניצוצות ניתזין, הוא כמש"ל משום דבלע טובא וכמו שדייקו בלשונם הנך רבותינו הראשונים שהוכחו לעיל דלפיכך אין מוציא מ"ה פליטתו אלא בחום זה של ניצוצות ניתזין דוקא, וכד' הריטב"א והמאירי הנ"ל, מצאנו ש"כ"ה גם ד' הרשב"א בתוה"ב בית ד' שער ד' ד"ק כ"ח ועי' ברין פסחים ד' ל' ובשלהי ע"י וברא"ש שם ע"ש.

ואיך בר מן כל דין, נראה שיש להחמיר בנדיר' גם מה"ט שיתבאר, מחמת זה שיש לחוש שבמשך זמן השתמשותו בכל השנה, עלול מאד שלפעמים הי' מתח' החום הרבה יותר מאשר נקט בשעת הכשרה, כי הרי זה מצוי מאד שכה החשמל אינו מפעיל פעולתו בדיוק במדה אחת לתמיד, וכי דין תלוי בעיקר איך היא מדה נובה מתח' הורם בתחנת החשמל, ואין זה ביד הצרכן להיות נוהג בו כחומר ביד היוצר, ואף אם בנית שביד הצרכן להעמיד את מדה החום הנבזה ביותר, הרי יש לחוש מהך טעמא דלמא פקעי כמ"ש בשו"ע ברס"י תנ"א לגבי כ"ח — ואפי' אם ימלאום גחלים דחיישינן דלמא הייס עלי' שמה פקעי ולא עביד להו הסקה מעליא — וכ"ש הכא בגדודי שזה יכול לגרום ממש לידי סיכון נפש באם יעמיד את מתח החום למעלה מעל המדה, אולם במשך זמן השתמשותו יתכן מאד שאירע לפעמים שכת החשמל הוגבר פעולתו למעלה מכפי הרגיל אף שהצרכן לא התכוין ולא ידע על כך, וכ"ז ש"כ' הוא רק לרווחא דמילתא, לצאת גם יד אלו אשר שיגרא להם בהא דתשמישו כך הכשרו זה באמר ג"כ

על מדה החום שבאותה מדה חום שנשתמשו כך הוא הכשרו לפי אותה מדה חום, ולפיכך גם לדבריהם מצאנו, האי הששא רבתי כנ"ל, אך אנו בעיני' כבד הוכחנו לעיל מ"ה הראשונים והאחרונים בעיקרא דהא מילתא מ"ש כתשמישו כך הכשרו, ומינה לא תנוע לפע"ד, וצ"ל לפני העיקר הדברים הנ"ל כנדו"ז, נאמרו לפני מ"ד הגאב"ד רצ"פ פרנק ז"ל, בחיים חיותו, אך ביקשני שאביא לו בי"ן מן הכתב ומסכתו טרדות שונות נבצר הי' ממני.

ואחי' ראיתי בתשו"ר רש"ם בס"י כ"ז לתגאון החסיד ר' שאול משה זילברמן זצ"ל, שגם הוא נשאל בנדו"ז אם אפשר להכשיר תנור חשמלי ע"י הסקה חשמלית למשך זמן של שעה או שעתיים, ותשובתו הייתה להתירה שמ"ד הפמ"ג בס"י תנ"א בא"א ס"ק ל' כ' — דליבון צריך שיהי' ניצוצות ניתזין — רק שורה בעונן — וליבון לאו מטעם גיעול קאיתין עלת — ועי' שם בפמ"ג ס"ק י"ב ש"כ' דצריך להיות ההכשר דוקא בפנים במקום שנשתמש אפי"כ בספרי האחרונים (ועל אותם הדברים חזר הוא הפמ"ג בס"י תנ"א כה"ס דר הגעלה ע"ש) — והרי מפורש בד' הריב ז"ל בס"י תנ"א טע"י ל"ז דלגבי בליעה של חמץ לענין הכשר סמכין על הפוסקים דחמץ מקריב היתה בלע ובפרט שהוא שעת הוחק אתו"ד וספר הנ"ל אין בידו כעת' ובעני' ל"ז להבי' את שיחתו בקודש, דאיך אפשר להקל בגד רבנו הפמ"ג שהוא חזר על נידון הנ"ל כמה פעמים להחמיר בזה, ואנו בעניתי' הוכחנו ש"כ"ה דעת הראשונים וכמש"ל באהר"ן, וזה שחולה קולתו באילן גדול דה"ה רבנו בשו"ע שלו לא נהירא לי כלל וכלל להוציא, כל קולא בנדו"ז מדברינו, והנה דל"ה רבנו שם בסע"פ י"ג העיקר כסברא הראשונה ואפי' בדיעבד שנשתמש בחמין באותן כלים הבלועים מחמץ ע"י האור בלבד והוגעלו קודם הפסח ולא ליבנם באור יפה יפה כשיעור קודם הפסח ולא ליבנם באור יפה יפה אפי' כ"ש הפסד מרובה או מניעת שמחת יום שאי' יש לסמוך על סברא האחרונה במקום שיש

עוד צד אחר להקל יש לצרף גם סברא האחרונה ולסמוך עליהם לכתחילה להכשירה בהגעלה את הכלים הבלועים מחמץ ע"י האור כמו שית' עכ"ל ט"ז הר"ב ברור מללו דבשביל הפסד מרובה או מניעת שמחת יו"ט לבט אין להקל לכתחילה אלא בדועבד לבה אלא אם יש עוד צד אחר להקל דמצד פניו גם לסברא האחרונה וכוונתו כזה משום דהני או כעין ס"ס וא"כ בדו"ד מה יש למצא כאן — צד אחר להקל — שיהי קולא עכ"פ מצד עצמו אף שלא תהא נהגת קולא זאת אלו בא דכו"ע שאם כל זאת נצרך לה לסברא האחרונה והנה קולא זאת שתהי מצד אחר לא מצאנו דין בדברנו שם אמתמה אם נצאה הוראה כזאת מפני הגאון הנ"ל

והנה יש מקילים לעצמם להשתמש לפסח בתבואה של חשמל וגו' שדי בליבון קל שמטיקים אותם למשך זמן וטעמם ונימוקם עמם. הואיל וסדר דרך אפי בתבואה הנ"ל שהם נאפים בתוך אגנות ותבניתו דלפ"ז הרי גוף החמץ אינו נוגע בתורו עצמו שהרי הכלי שמונה בו החמץ הוא מפסיק בין החמץ להתנור. והי כב' כלים דנגעי אחריו ויש לה דין הצובה שחובא שם בשו"ע ברמ"א בסעי' ד"ע ויש ולפ"ד האחרונים די לה בליבון קל משום דלא גרע מבי קדירות נוגעות זו בזו כמ"ש ביו"ד בס"י צ"ב ס"ז ע"ש במשנ"ב ס"ק ל"ד. וזה דלא כמ"ש בס' אור לפארו (להלכות פסח) שכ"י שם בס"י תנ"א ס"ד להחמיר בדיעבד שצריך ליבון גמור לחצובה הנז' ונעלם ממנו טעם ד' הפמ"ג אשר המשנ"ב מביא בשמו שיש להקל בחצובה שסגי לה בליבון קל.

אכן נ"ל שאין לסמוך על טעם הנ"ל משום דנדו"ד ה"ו דמה טפי לאורו דין שמואב שם בסעי' ט"ו הנז' — דכיוסו של ברזל שמשמים אותו על החררה כשאפ"ת על הכירה דצריך ליבון מפני שעפ"י רוב נוגע וכיוסו בגוף החררה שחתיו ובלע ממנה טעם החמץ שלא ע"י משקה אלא ע"י חום האש וע"ש במשנ"ב דמביא בשם הפמ"ג דבלא הפס"מ אין להקל אף לדועבד. וכ"ש בדו"ד דחמיר טפי טובא. יצן שזה מצוי מאד שנדבק בצק ממש על דפנות התנור, וכן לפעמים הצק עובר מעל האגנות ונדבק להתנור עצמו. באופן שכאן ה"ו כודאי שנוגע בתנור לפיכך אין לדמות נדו"ד כלל

יראה שהדברים מ"ש הם לאישורן בלי פסקן כלל. ואף בהמתנת מעל"ע מעת שגשתמשו בו חמץ ג"כ לא מהני האי הכשר של הסקה הנ"ל בדו"ד. כי רבנו בשו"ע שלו בודאי לא התכוון לקולא זאת במ"ש בלשונו כמש"ש עוד צד אחר להקל שהרי כ"י שם להדיא כמו שיתבאר והנה מה שנתבאר מיד בסעי' שאח"כ הוא מודן סכינים ולא הוזכר כלל ד"ו של אביי. וזה גם מן הסברא אין לומר שזה בכלל צד אחר להקל. כי מה דהוי אביי לחוד משו"ל לאף היעה אין להקל כי כלל מסור בדינו שגורו חז"ל אביי אטו ב"י וא"כ זה לא נקרא כלל קולא כשהוא לעצמו. ובע"כ מש"כ רבנו כשיש עוד צד אחר להקל בודאי ה"ו כוונתו ממה שכ"י כמו שיתבאר והוא בסעי' הבא אח"כ בנידון דסכנין. דאמנם בזה יש דעה המקילה לגמרי כלומר באין צורך בזה ללבן כלל. אלא דסגי לה בהגעלה אף כשבלוע איסורא וכמש"נ אך זה ברור שהגאון הרש"ם הנ"ל לא התכוון לה"ך קולא דאביי מדלא הזכיר את זה כלל בתוך דבריו שם.

ואח"כ שכ"י כ"ו ראיתי שגם המשנ"ב פירש לה לישנא דרבנו בשו"ע שלו ממש כמ"ש והנה שם במשנ"ב ס"ק ל"ה כ"י וז"ל — אכן במקום הפסד מרובה או מניעת שמחת יו"ט והוא אביי מעת שגשתמשו בו החמץ יש לסמוך בדועבד על הפוסקים דסוכרים חמץ מיקרי היתרא בלע ודי במה שהכשירו בהגעלה או בליבון קל — ושם בשעה צ' אות ל"ז מצ"ל להנ"ל בשם א"ר והגה"ז הם לא הזכירו דוקא אביי אך הפמ"ג לא הסכים להקל אלא דוקא באביי וגם שגה"פ הפסד מרובה ע"ש הרי מבורא להתיי אש"ה מה שהביא את זה רבנו להקל בהפס"מ או במניעת שמחת יו"ט זהו הק"ל לענין בדועבד לבה אלא שהוא חושש גם לה הפמ"ג שצ"ל גם אביי לענין להקל בדועבד והיינו כשהוא בהפס"מ וכדומה ולפ"ז בע"כ מש"כ רבנו בשו"ע שלו כשיש עוד צד אחר להקל אין זה כלל מקושר עם הדין הקודם אלא זהו דין ופיסקא כשהוא לעצמו בודאי התכוון רבנו למ"ש בסעי' שאח"כ בדין דסכינים וכמש"נ דאן

מתירין אף לכתחילה אך זולת זה לא שוב מצאתי בחמ"ד בה' הערות ה"א אות מ"ג שכ"י חז"ל בכלי של בדיל שגפל גר של הלב עם אש לתוכו ונשתתה קצת ונטף הלב ממקום האש על הכלי והאש ה"י שורף במקום החלב כיון שהכלי של בדיל דאי"א ללבנו אין לצדד להקל ולהתיר — ולא מהני שיחמם את הבדיל הרבה באש וימרקנה הרבה על האור ולומר כבולעיה כך פולטה ע"ש והנה מדבריו מוכח ג"כ כמ"ש וע"ע בפמ"ג ביו"ד ס"י צ"ב בשפ"ד ס"ק ל"ח ונלאתי עוד להאריך בזה.

והנה יש מקילים לעצמם להשתמש לפסח בתבואה של חשמל וגו' שדי בליבון קל שמטיקים אותם למשך זמן וטעמם ונימוקם עמם. הואיל וסדר דרך אפי בתבואה הנ"ל שהם נאפים בתוך אגנות ותבניתו דלפ"ז הרי גוף החמץ אינו נוגע בתורו עצמו שהרי הכלי שמונה בו החמץ הוא מפסיק בין החמץ להתנור. והי כב' כלים דנגעי אחריו ויש לה דין הצובה שחובא שם בשו"ע ברמ"א בסעי' ד"ע ויש ולפ"ד האחרונים די לה בליבון קל משום דלא גרע מבי קדירות נוגעות זו בזו כמ"ש ביו"ד בס"י צ"ב ס"ז ע"ש במשנ"ב ס"ק ל"ד. וזה דלא כמ"ש בס' אור לפארו (להלכות פסח) שכ"י שם בס"י תנ"א ס"ד להחמיר בדיעבד שצריך ליבון גמור לחצובה הנז' ונעלם ממנו טעם ד' הפמ"ג אשר המשנ"ב מביא בשמו שיש להקל בחצובה שסגי לה בליבון קל.

אכן נ"ל שאין לסמוך על טעם הנ"ל משום דנדו"ד ה"ו דמה טפי לאורו דין שמואב שם בסעי' ט"ו הנז' — דכיוסו של ברזל שמשמים אותו על החררה כשאפ"ת על הכירה דצריך ליבון מפני שעפ"י רוב נוגע וכיוסו בגוף החררה שחתיו ובלע ממנה טעם החמץ שלא ע"י משקה אלא ע"י חום האש וע"ש במשנ"ב דמביא בשם הפמ"ג דבלא הפס"מ אין להקל אף לדועבד. וכ"ש בדו"ד דחמיר טפי טובא. יצן שזה מצוי מאד שנדבק בצק ממש על דפנות התנור, וכן לפעמים הצק עובר מעל האגנות ונדבק להתנור עצמו. באופן שכאן ה"ו כודאי שנוגע בתנור לפיכך אין לדמות נדו"ד כלל

לחצובה. זאת ועוד יש לחשוש משום היזעה של החמץ הנאפה שם ה"ו עולה ומתפשט ונדבק בכל שטח התנור. וליועה זו אין לה דין משקין שמועיל לה הגעלה וכדומה. וע"י שם במג"א ס"ק ל"י מ"ש בשם הטור לענין כיוסו ברזל הנ"ל וז"ל ועוד שמויעה מהבל החררה וע"י בפמ"ג שהוציא מכאן הלכה זו דיועה אוכלין ה"ו כמות ואי להך חששא של יזעה ניתוסף בזה עוד חומרא שאין להקל בזה באינו ב"ן יומה. והנה בד"ו של שפרד"ן וכו' נתבאר לעיל בשם המשנ"ב ס"ק ל"ב דיש לצרף קולא זו של אביי אך לרבנו יזעה מחמירין אפי באביי כמו בבי' וע"י ביו"ד בס"י צ"ג ע"ש ואף דבהפס"מ מקילין שם מ"מ צ"ע מהא דקו"ל דתרי הפס"מ לא אמרינן וכמש"ל מזה לעיל בס"י י"ב. מ"מ נ"ל דלענין דיעבד ובהפס"מ או מניעת שמחת יו"ט ואביי דיש להקל אם הכשירו את התנור הנ"ל ע"י הגעלה או בליבון קל. אכן לענין לכתחילה בודאי דיש להחמיר בזה שאין לסמוך על שום קולא כהנ"ל ולא להשתמש בו לפסח כלל. כ"א לפ"ד התיקון המבורא להלן בס"י שאח"כ בס"י

ואף שכ"י להחמיר כנ"ל מ"מ מצאנו מקום להמליץ עבור המקילים להכשיר תנור חשמלי כנ"ל משום דיש מקום לומר כד' רבנו בשו"ע שלו הנ"ל — דאם יש מקום צד אחר להקל — דמצד פניו תהי סברא דחמץ נקרא היתרא בלע. דאם הוי אביי יש מקום לקולא משום דיש כאן מקום לס"ס. ה"ל דחמץ נקרא היתרא בלע ואת"ל דהוי איסורא בלע מ"מ באביי מה"ת ה"ו מותר. ובכה"ג סמכינן להקל. דאם הוי ס"ס מה"ת וספק אחר מדרבנן דמקילין. כמו הכא דמה"ת יש כאן ס"ס גמור ודברנן דאסרינן באביי. מ"מ יש כאן ספק לומר דחמץ הוי היתרא בלע ואין כאן כל חשש וע"י בש"ך יו"ד בס"י ס"ז ובס"י פ"ג ובס"י ק"י בכללי ס"ס ס"י י"ט ע"ש משו"ה יש מקום להקל לגמרי. ואף דאין עושין ס"ס לכתחילה וכמ"ש חמ"א ס"י תס"ז ס"ק י"ג והפמ"ג ביו"ד ס"י ס"י נ"ה. וכאן יוצא שאם אנו מתירין לכתחילה להגעיל אף שזה אביי כאילו אנו עושין ס"ס לכתחילה דהכא שאני מכיון דאי"א בענין אחר.

י"ל הווי כדיעבד וכמ"ש בחשו"י מהרי"א הלוי אטינגא ח"א סי' פ"ח וז"ל — וכבר נודע דכל היכא דלא אפשר כדיעבד דמי — וע"י ביצה ד' ל' ע"א משום דלא אפשר ע"ש וז"ל מדי' תשו' מהריב"ל הוב"ד בתשו' רע"א סי' מ"ט ובפמ"ג בכללי ס"ס ס"א דבהפ"מ הוא מקיל וע"י בכ"ו וא"כ בצירוף מניעת שמחת יו"ט יש מקום להקל בזה. והוי כדיעבד ומניעת שמחת יו"ט ואב"י דהמשנ"ב מקיל בזה וכמשנ"ל אך כל בע"ט יחמיר בזה. יען לעשות סניף להיתרא דהוי כדיעבד והו' מן הדוחק. ובפרט למ"ש לקמ"י בסי' הבא דיש תקנה טובה א"כ יתכן דאין זה בכלל דהוי כאי אפשר מ"מ במוסדות של תולים וכי"ב אפשר להקל אך ורק שההכשר תיעשה אחרי מעל"ע שנשתמשו בו חמץ. ויש להאריך עוד בזה ומרוב הטרדה ומאפס הפנאי קצתו.

תמצית דברים

המורים מכ"ז ש"כ עד כה. דבחנור השמלי או נז אם מועיל להכשירו לפסח ע"י היסק לחוד לכמה שעות ע"מ להשתמש בו לאפות וכדומה. דלפמשי"ג בראה שכי"ה דלכל הנך דיעות הראשונים והאחרונים הנ"ל. דלדידהו הוי פשיטא דאין שום תקנה להכשירו ע"י היסק לבד. אלא גם לאלו הנקטי להו' להא דאמרינן כתשמישו כך הכשירו. שזה נערך לפי מדת החום וכמ"ש בלעיל. מ"מ נ"ל דבנדו"ד יש להחמיר גם לפי

סימן כ

בענין הנ"ל בתיקון להכשרת תנורים כנ"ל — לפסח

והנה לפמשי"ג לעיל יוצא שהנך תנורים הנ"ל כגון של חשמל או גז אין להם תקנה בכדי להשתמש בהם לפסח לא ע"י הגעלה ולא ע"י היסק של משך זמן. שהן ישמש במקום הכשר הראוי כמשי"ג לעיל. אולם בכ"ז מצאנו לזה תקנה היינו שיסדרו כמין ארזנים כאלה שיהי' סגורים מכל צד. הנעשה מפה דק ומכניסים אותו ארבו בפנים התנור אשר הוא תופס את כל שטח חלל התנור ושיהי' לו גם דלת. והוא ככלי בתוך כלי. שהתוצאה מזה הוא שהדבר הנאפה תהא נמצא בתוך אותו ארבו בלבד ואין לו כל מגע עם התנור החיצון.

אלא שבכ"ז יש להכשיר לכתחילה את התנור ע"י היסק של כמה שעות לאחר מעל"ע שנשתמשו בו חמץ. כי אולי יש חמץ בעין הנדבק בתנור וזה יועיל עכ"פ לשרוף את החמץ הבעין הנדבק שם. אשר סתם רחיצה ושטיפה לא יועיל לכך. ויש לציון שסדר זה הצליח מבחינה טכנית במדה מספקת שזה הוי לשביעת רצון כל צאת העובדים במטבח באחד המוסדות בפנה קטמון.

א.

אך עדיין יש לדון בזה. דעדין לא יצאנו מדי' חשש של איסור לכתחילה היינו איסור ב' קדירות הנוגעות זבי' דאסור לכתחילה כמ"ש ביו"ד ברמ"א סי' ס"ו צ"ב ע"ש. דהא לאחר שהוכחנו לעיל שליו"בן זה של היסק במשך זמן מה אינו מועיל להכשר התנור. מוכח מזה דחשבינו לה שהבלוע של חמץ עורנו נשאר בפנים. וא"כ עתה כשיאפו בו באותו תנור. הרי תנור זה שהחוקנוהו שיש בו בלוע של חמץ והרי הוא נוגע בהארגו הנחון בחוכו. והארגו ותמאפה שבתוכו לחדא מחשיב כמ"ש לעיל. כתבשיל בקדרה אף שיש לומר שהמאפה אינו מונח ע"י גוף הארגו עצמו. שבודרך כלל הרי כל מעשה אפי' נתונים הם בתוך מיני תבניות כאלה. אולם לפמ"ש לעיל שהוכחנו שהמאפה נוגע להארגו כמו בכיסוי של חררה השנוי שם בשו"ע בסי' תנ"א סעי' ט"ו. וגם הויעה העולה ממנו כמשנ"ל. ולפיר' הרי נדו"ד דומה להך רב' קדרות הנוגעות זבי' דהרמ"א אסור שם לכתחילה עכ"פ ע"ש.

אלא טרם נבוא לבירור בנ"ד. הרי יש לתחילה לחקור מהו הטעם להומרא זו של ב' קדירות נוגעות זבי' דהא דינא הוא דאין בלוע יוצא מכלי לכלי בלי רובט ע"י ערוך השלחן ביו"ד שם סעי' נ"ד ובהכרח לומר דכל מה שאוסרין לכתחילה הוא מאותו טעם מ"ש הכת"ס חו"ד סי' נ"ד ע"ש. דתוששין דלמא לא יהי' מכוסה יפה או שיפול הכיסוי ע"ש. ואי לפי טעם זה הרי בנדו"ד נראה דלא שייך כלל האוי חששא. דהא לפי טעם הנ"ל נראה דכל החומרא הוא כשאחת עומדת ע"ג חברתה אבל לא כשנוגעים זה ע"י זה. וכמ"ש בנדו"ד בודאי לא שייך האי חששא כלל.

אולם מ"ש הט"ז ביו"ד סי' צ"ב ס"ק כ"ט כ' שם — דמטעם זה נ"ל באם אפו פלאדיין של חלב ואח"כ באותו מקום רותח תולייבו שם קדירה ובתוכו בשך דכל שאין החלב בעין במקום ההוא הוי קדירה של חלב ושת' קדירות לא אסרו אהדי ע"כ. והנה גם כאן אין החשש מ"ש הכת"ס. אמנם הכת"ס שם השיג על הט"ז

והוא כמ"ש שאין מקום לחשש הנ"ל בנדון דידי'. ולפע"ד נ"ל בדעת הט"ז דמה שסובר להחמיר בעובדא דידי'. משום שיש לחשוש הך חששא שמא ישפך מהקדרה על רצפת התנור. מבלי שידע כלל מזה. והקדרה הרי תיאסר ע"י הרובט שנשפך שם וזה יפלוט את חבלוע שבתנור לתוך הקדרה. דמסתבר שפיר לחשוש להאי חששא. דל"ה פחות מהאי חששא דמ"ש הכת"ס הנ"ל כנ"ל.

ואפ"ל דלפיר' איש מ"ש הפמ"ג על הט"ז בסי' צ"ז שם ס"ק ג'. שהוא חזר על אותו עובדא מ"ש בסי' צ"ב הנ"ל לזהה הקשה הפמ"ג שם וז"ל ומ"ש הט"ז דמחבת לכתחילה אסור משמע דהטעם דב' קדרות לכתחילה אסור. ובתו"ח כלל ל"ה משמע דחיישינן שמא יזוב מאותו המחבת מחוץ ע"כ. ולפמ"ש י"ל בדי' הט"ז דזהו כעין אותו חשש של ב' קדירות לפי מה דאסבר לן הכת"ס משום הויעה שהעלה מהקדירה התחתונה שלא היתה מכוסה יפה בכיסוי שלה. הי"ב בפלאדיין יש לחשוש ג"כ מהך חששא של שמא יזוב מאוגני המחבת לחוץ. דמה לי האי חששא או הך חששא. דהעיקר הוא שלכתחילה יש לחשוש בכל אנפי לחששות שיוכל להיות. דהא חזינו גם כשהם צוננין אם דק הקדירות מגולות יש לזוהר כמ"ש בסו' סי' צ"ה זס"ו סי' ק"ה ע"ש. ומד' המג"א בסי' תנ"א ס"ק מ"ד משמע נמל שהוא סובר בהט"ז הנ"ל ע"ש.

ב.

ובאותו ענין ראיתי בכת"ס שם שמקשה על הכנה"ג מובא בפמ"ג יו"ד סי' ק"ה בשפ"ד ס"ק צ"ב וז"ל לכתחילה אין לעשות כן ליגע קדרה בקדרה אפי' אין בהם תבשיל ע"כ ולזה כ' הכת"ס שם — ועיינתו בכנה"ג סי' ק"ה אות נ"א שכל דלכתחילה יש לאסור מדי' דהוי חתיכה של בשר ושל חלב או איסור דנגען מותר כדיעבד זמ"מ לכתחילה אסור. כן בזה וראי' זה ודמיון זה אינו מכיר בב' חתיכות לכתחילה אסור. משום דנדבק מזה בזה כמ"ש צ"א ובש"ך שם דוקא ביש בהם לחלויות וכן איסור בכלי של היתר או איפכא מה"ט וע"י

סימן ערה

בענין עופות שקונים מהחשודים על חמץ בפסח.

ידוע פלוגתא האמרונים (במ"ס מ"ח) בענין אי שרי
 לשמות חלב מבהמת עב"ס האוכלת חמץ בפסח
 דר"ל נהנה ממזון פסח, והממירין ס"ל דר"ל זה וזה
 גורס. ועוד כמזו דבבהמות עב"ס כיון דלא חלה חמץ
 באיסור ר"ל לגבי חלב כמרכו קודם זמנו (פי' ממ"ז ס"ט).
 כמ"ס במש"י צ"ח אפרים אר"ח סוף פי' ל"ה, וכבר חספ
 איש טסור בספר גילוי דעת (דעת מורה) על הל' טריפות
 סוף פי' ט' ספרה הפוסקים צוה, וכמו במש"י מהר"ם
 שיק סוף פי' רי"צ דלף הממירין בשל עב"ס מ"מ בשל
 ישראל המאכלי חמץ בפסח באיסור אין להקל. ונראה
 לעיני דה"ס עופות שנחטמו באיסור חמץ בפסח דייס

סימן רעו

בענין אופן הכשר תנור אפיה של גאו.

ולפענ"ד יש לדון דהגדים והגג שלא נאסרו חלה ע"י
 ויעה סגי להו בהגעלה, דהנה ידוע שיש בזה
 מנוכה מה נקרה משמשו ע"י האור דלינעי לציון, אם
 דוקא מה דעולע שלא ע"י משקה, אבל כל שבלע ע"י
 משקה אף אם המשקה הוא גופו של איסור כגון יין נסך
 ומלך טמא סגי בהגעלה, או דילמא כיון שהאיסור נבלע
 שלא ע"י אמתעי של יסוד צעו לציון, והפרמ"ג באר"ס פי'
 מנ"א משגלום ס"ק ט"ז נידד צוה לכאן ולכאן, אבל החכם

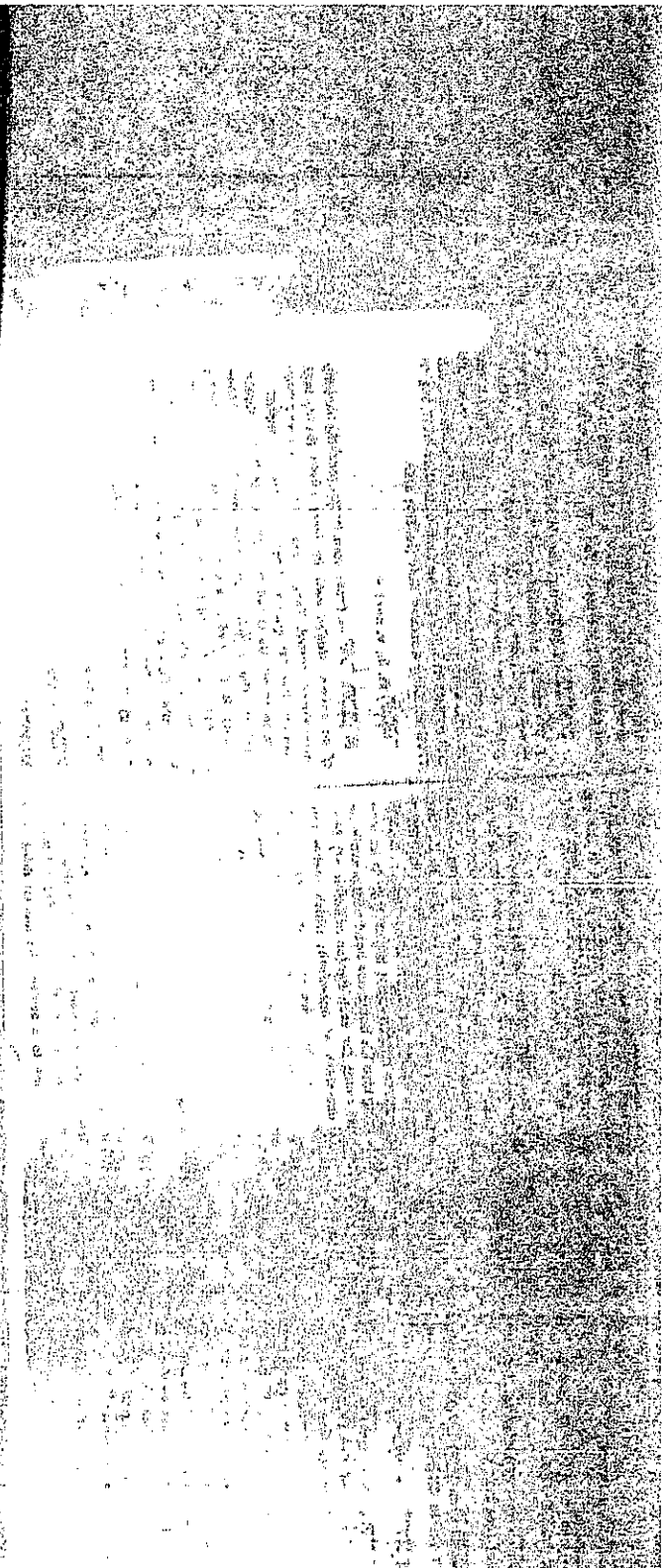
[להגה"צ אבדק"ק צעהלים זצ"ל. (**)]

←

תנני בזה להציע ספיקותי בענין אשר נשאלתי כמה פעמים
 להלכה, במי שקנה כירה של גאז מעב"ס ובו מקום שמיחוד
 לאפיה שקורין רע"ד או בראשער, וללבן עד שיהא ניצוצות
 נתון ממנו א"א אלא בחלק התחתון שבו דהיינו בקרקעיותו
 ע"י שמשמין שם החלים הרבה עד שמתלבן כראוי, אבל
 הדפנות והגג אין מתלבנין כל כך, איזה תקנה יש לו.

(*) א"ח, מן הענין להעתיק כאן מתוך מכתב רבינו שכתב בענין זה לחולה שהוכרח לשהות בחג הפסח בארץ נכריה ורצה
 להחמיר על עצמו שלא לשתות חלב בפסח. וד"ל שם:
 אומר לך כי כל מה שמועיל לך לבריאת הגוף אין זה חומרא אם תמצע מזה, רק אדרבה הוא קולא לגבי מצות עשה דנחשת
 מאד לנפשותיכם, ולגבי שלא תצטרך להיות שם זמן ארוך יותר, על כן תראה להחמיר כל החומרות בענין זה דהיינו לשתות
 חלב הרבה ולאכול המאה הרבה ועוד חומרות כאלה, ובפרט דמעיקר הדין רוב האחרונים מקילין בחלב שבא מבהמה שאוכלת
 חמץ, והוא חומרא יתירה וחסידות [וכו'].
 ועל מה שנעשה קודם זמן איסורו פשוט שאין חשש מה שהבהמה הייתה אוכלת חמץ ולא גרע מחיכו קודם זמנו, וכן
 אני מיקל לעצמי בחלב שנחלב קודם זמן איסורו אף שהבהמה הייתה אוכלת חמץ, וכמו כן אם תוכל ליקח המאה
 שנעשה קודם זמן איסורו יותר נכון, אבל אם אינו בנמצא הרבה כל כך בפעם אחת לא תחמיר כלל וכלל כביל שאינה
 חומרא רק קולא, עכ"ל.

(**) תשובת הגה"צ אבדק"ק צעהלים על זה עיין בשו"ת מגדלות מרקחים יר"ד ט"ו ל"א.

דאפיה הוא. ואי צעניי לא זכימי להיזן אך אפשר להעמיס
 כן בלשון הטור, דא"כ מה ועוד דקאמר דהיינו טעם
 הראשון, ומראה דכוונתו דהאי ועוד אינו טעם אחר אלא
 לחוק טעם הראשון, אבל מסמימת לשון המג"א משמע
 דליה ס"ל כן צפ"י דברי הטור, ובשו"ע הרב מניא ז"ל
 (שע"י מ"ח) ראיתי מפורש דל"ה ס"ל כן שהאריך וכתב
 צוה"ל לפי שרוב פעמים נוגעת בנוף החרדה שמחמתה
 ונולע ממנו טעם המחץ שלא ע"י משקפה אלא ע"י כווס
 האש בלבד עכ"ל, ופלא שהשמיעו טעם הכי שכמעט הטור,
 ואולי מטעם הי"ל דמטעם הכי' הוא סגי בהגעלה, עכ"פ
 מוכח מדבריו דלא מפרש כהצ"ח, ומראה דהצ"ח הוא ס"ל
 כדכ"ה ס"ל להש"ך ביו"ד סי' קכ"א (סק"ח) על פי משו'
 רמ"ע מפאנו (פי' י"ח) דכל שצבע שלא ע"י אמצעי מקרי
 צלע ע"י האור, וכמו שהעיר החתם סופר בשו"י סי' י"ג,
 אבל לשיטת החתם סופר הי"ל דהאי מסתבר כהי"ל, ומי"מ
 לא מלאמי לפי להורות נגד הצ"ח, ולהקל בהגעלה, אבל
 מ"מ נראה להקל בליטון קל שקט נשרף עליו צדוך, כיון
 דאיכא שיטות הסוסיקיס דגם היכא דצדעי ליעון סגי בהכי,
 ויהי דאזן לא קיימ"ל כן ולא מקילין בליטון קל אלא היכא
 דמתייבא סגי לה בהגעלה, אבל בצירוף כל האמור למעלה
 יש להקל לפענ"ל, ומפך אי לידע שו"ד דכר"ג דודי
 כהאי מילתא.

ובהאי ענינא צריך לי עיון טובא על מה דנהגו המוריס
 בשמותל מעט חלב על הכירה מחמת קדירה של בשר
 להכשיר הקדירה בהגעלה, והרי רואין בחוש שאמר שכלמה
 הלכותיות שצחלב שכל הקדירה מתמת החוסי, נאמר קצת
 ממשות מהחלב נמייבש עליה ויכולין לגררו בצדוק, והוא
 חלק השמנונית שצחלב, והרי זהו כמו חמאה והוי אוחו
 המעט בכלל עיגון וליצעי ליעון, דהא בשר צחלב הוי כגופו
 של איסור והרי נכלע ע"י עיגון שלא ע"י אמצעי, ובאמת
 גם בשו"ע יו"ד סי' צ"ב לא הוזכר אלא בהגעלה בני טיפת
 חלב שנפלה על הקדירה, אבל אין ראיה משם דלא נחית
 התם לחלק צין היכא דהוי בכלל משקה או לאו, ומשכח
 לה צחלב כחוש שהסכירו הימנו השמנונית שבו, או כשהסכירו
 הטיפה טרם נמייבשה שם, ובדומק יש לומר כיון שצפניסי
 צקדירה איכא רובע הוא מצליע מעבד לעבד הו"ל גם צד
 החיזון כנכלע ע"י משקה, וצ"ע. - ולא להאיר עיני צויה.

והני בזה כן אחיז הנאמן דושהד"ד באה"ד ומצפה לקבל
 פניו המאידים בשמחה. ויהי"ר שנוכה אודחי לראות בישועת
 ישראל בכלל כל המיחלים.

סופר בשו"י חלק יו"ד סי' קי"א והוצא כפממי משורה
 יו"ד סי' קכ"א (סק"ח), העלה דמרחי צני שצבע שלא ע"י
 צינול ולא ע"י אמצעות הימר או דוקא צני ליעון עיי"ש.

אמנם מה נקרא משקה לענין זה אינו מפורש בפוסקים
 אלא שהתחם סופר שם צדוך דבריו כתב, וכל
 המסקין נקראים צינול מוך מקלצ וצומן, אבל קלצ מיקרי
 צינול, ולכאורה צ"ע הא קלצ אימ ביה חלקי ממשא,
 וחמאה בכלל עיגון הוא, וי"ל דחלק הלול שנקלצ הדומה
 למים מרובה מחלק החמאה ע"כ הוי בכלל צינול, אבל
 באמת צליעת החמאה כשהופרשה בכלל עיגון הוא, והנה
 דבר ידוע שהישיה העולה ממחלב וממשקה צעמ הצינול
 והאפיה הוא נעשה מחלקי המים שצחלב ומשקה הוי,
 וכשיכלו חלקי המים שבו שוב אינו מעלה זיעה, והוא נראה
 בחוש דאף ממחלב שמן כשעולה זיעה ומחלקין על כיוסי
 כלי, אינו אלא כמים צעלמא שצחמאשו ואינו סמך ועב
 כשומן, וכצ"כ זיעה העולה מפת צעמ האפיה הוא מילמא
 דמתקצר דהוא צא מצליעת המים שצמך העיסה, ואין צו
 סמיכות זימך ממלצ שלא הופרש ממנו החמאה, וא"כ כמו
 שקלצ מיקרי צינול אף שיש צו גם חלק, שמנונית משום
 שרובו לול כמים, כמו"כ היזעה לא הוי בכלל עיגון אלא
 בכלל צינול, דאף אם מעורב צו קצת שומן מ"מ רובו הוא
 לול כמים, וא"כ לפי הכרעת החתם סופר הי"ל אף אם
 הוא גוף האיסור מ"מ סגי ליה בהגעלה.

והנה בשו"ע א"ח סי' סג"א סעי' ע"ו כתב המתבר,
 כיסוי שמשימין על החרדה גרידה ליעון, וכמע
 המג"א (סק"ח) צ"ע עעמיס, א' משום שרוב פעמים נוגעת
 בחרדה, ועוד שמוישה מהכל החרדה, ולענ"ד עפ"י
 האמור, דמשום טעם הכי' לצד היה סגי בהגעלה, ע"כ
 צריך גם לטעם הא' להצריך דוקא ליעון, וצוה מוזן למה
 האריך לטעם דנוגע שזה אינו חמדי. כיון שיש טעם ששיך
 ממד דככל פסם איכא זיעה, ולהי"ל כפון.

אולם ראיתי צני"ח (שע"י י"ח) שם על הטור שפירש
 פירוש חדש דבריו הטור שמתנו העמיק המג"א
 צ"ע עעמיס הי"ל, וכמע דמה שכתב הטור שרוב פעמים
 נוגעת בחרדה אין הכוונה שהחרדה גופא נוגעת בצינול,
 אלא הכוונה דזיעת החרדה נוגעת בצינול, ומה שכתב
 הטור ועוד שזה מויעשה, היינו שעינינו רואות שהיכסוי
 מויעשה מהכל החרדה עיי"ש, ולפי פירושו מפורש צטור
 היפך מדברי, דאף בצליעה ממת זיעה צריך ליעון כיון

May One Kasher A Conventional Oven for Pesach?

⇒ In many observant homes, people wish to kasher (render as kosher) their conventional ovens for *Pesach*. No consensus has emerged regarding the proper way to perform this task, so different families and communities follow different practices. This chapter explores the opinions of several major contemporary authorities.

An Introduction to Kashering

In *Parshat Matot* (*Bemidbar* 31:21-23) the Torah presents the basic rules of kashering: "Every object that has gone through fire, you shall pass through fire and it will become pure." This verse teaches that every non-kosher utensil that was used directly with fire must be kashered with fire. Rashi (*ad loc.*, based on *Pesachim* 30b and *Avodah Zarah* 75b) explains that the phrase "has gone through fire" alludes to one of two methods for kashering utensils, depending on how the utensil cooked the non-kosher food. If the non-kosher food was cooked directly on the utensil (such as on a grill), absent a liquid medium, then one kashers the utensil by heating it in a fire (*libun*). If, however, the non-kosher food was boiled in a pot containing hot water, then the utensil may be kashered via boiling hot water (*hag'alah*). The Torah

also teaches that if only cold non-kosher food was placed in a utensil, one merely needs to clean the dish before using it with kosher food (*Bemidbar* 31:23).¹

Rashi articulates the general principle that emerges from these verses: *kederech tashmisho hag' alato*—the manner in which a utensil was used for non-kosher food preparation is the manner in which it should be kashered. The Gemara (*Pesachim* 30b) formulates this rule similarly: *kevol'o kach polto*—the manner in which the utensil absorbed the flavor of non-kosher food is the same manner in which it will let out that flavor.

Preventing the Non-Kosher Food's Reentry

At first glance, the kashering process appears to contain a glaring contradiction. Kashering a utensil extracts the non-kosher flavor that had been absorbed within it from past cooking. However, the process itself essentially cooks the same food particles in the utensil! Why do we not worry that the flavor will thus immediately reenter the utensil?

Tosafot (*Avodah Zarah* 76a s.v. *Mikan*) acknowledge this problem and therefore suggest kashering utensils in at least sixty times as much water as their own volume. In this manner, the immense quantity of water nullifies the non-kosher flavor emitted into the hot water, so the flavor does not reenter the utensil.

Tosafot add that if the utensil has not been used within the past 24 hours (*eino ben yomo*), then such a great volume of water is not necessary. Their ruling stems from the principle that after 24 hours of sitting in a utensil, the non-kosher food develops a foul taste (*notein ta'am lifgam*), so the flavor no longer prohibits use of the pot. This reason alone, though, does not suffice to permit use of the pot without kashering, because the Gemara (*Avodah Zarah* 76a) mentions that the Rabbis prohibited even using a pot containing a foul non-kosher taste, lest one come to use a pot containing a non-kosher taste *within* 24 hours, when the taste has not yet spoiled. The Rosh (*Avodah Zarah* 5:36) explains that kashering a utensil solves this problem, as the pot releases the flavor into the water and then reabsorbs it. Thus, by the end of the process the foul taste is permitted even on a rabbinic level.

1. Of course, any metal or glass utensil acquired from a non-Jew must also be immersed in a *mikvah* (see Rashi, *Bemidbar* 31:23).

because it is several steps removed from the non-kosher food that emitted it (*nat bar nat*).²

The Rama (*Yoreh Deah* 121:2) rules that one may kasher a utensil only if it has not been used within the past 24 hours. However, the *Chazon Ish* (*Yoreh Deah* 23:1) offers a method of kashering utensils that have been used within 24 hours, without requiring a huge volume of water. He suggests placing a foul-tasting substance in the kashering water, so the extracted taste from the utensil will instantaneously turn foul upon contact with the water (see *Shulchan Aruch*, Y.D. 95:4).³ Thus, even if the utensil reabsorbs what it released into the pot, the utensil will remain kosher. I have heard that many reliable *kashrut* agencies follow this leniency of the *Chazon Ish* in cases of great need.

Deliberately Nullifying a Prohibition

Kashering also seems to violate the prohibition against intentionally mixing small quantities of non-kosher food with larger amounts of kosher food for the purpose of nullifying the non-kosher food (*ein mevatin isur lechatchilah*). However this prohibition applies only when one intends to benefit from the non-kosher food that is nullified in the kosher food.⁴ When kashering, though, one has absolutely no interest in the utensils' non-kosher taste.

The Distinction Between Hag'alah and Libun

We mentioned that sometimes kashering is effected by placing a vessel in boiling water (*hag'alah*), while other times a utensil must be placed directly in a fire (*libun*).⁵ The two processes function differently;

2. Moreover, this "non-kosher" flavor is fundamentally permissible because 24 hours have passed since it entered the utensil (*nat bar nat d' hetera*). See also *Encyclopedia Talmudit* (8:202-209).

3. However, see *Mesorah* (12:72-73), where Rav Yosef Efrati cites Rav Yosef Shalom Eliashiv as requiring a 24-hour wait after the last time that machinery processed non-kosher food before using the machinery. Rav Efrati implies that Rav Eliashiv permits the *Chazon Ish's* method of kashering only in cases of need. Rav Moshe Feinstein (*Teshuvot Igrót Moshe*, Y.D. 2:31) also objects to kashering within 24 hours, in the manner described by the *Chazon Ish*, except in cases of great need.

4. See *Semag* (Negative Commandments 78), *Biur Hagra* (*Yoreh Deah* 121:7), *Taz* (*Yoreh Deah* 99:7 and 84:18), and *Shacli* (*Yoreh Deah* 84:38).

5. Kashering with a flame is called *libun* (literally, whitening) because fire often heats the substance to the point where it has a white glow.

kashering with boiling water extracts (*maflit*) absorbed taste, whereas kashering with fire chars the absorbed taste until it is utterly destroyed, removing its halachic status as food.⁶

The Problem with Kashering Conventional Ovens

Kashering a conventional oven is significantly more difficult than kashering a pot. *Hag'alah* is not practical, and it seems that *libun* would anyway be required because the oven's walls appear to absorb directly from the fire.⁷ The *Shulchan Aruch* (*Orach Chaim* 451:4) rules that *libun* is accomplished when sparks fly (*nitzotzot nitzin*) from the object being kashered.⁸ Rav Hershel Schachter told me that it seems to him that the general practice is to require 950 degrees Fahrenheit for *libun*, since that is the temperature at which sparks fly from untreated iron.⁹ Since conventional ovens that do not self-clean can be heated only to approximately 550 degrees Fahrenheit, it would seem that they cannot accomplish *libun*. Nevertheless, as we shall see, contemporary authorities have debated this point.

The Strict View-Rav Moshe Feinstein

Both Rav Shimon Eider (*Halachos of Pesach* 1:180) and Rav Aharon Felder (*Ohalei Yeshurun*, p. 77)¹⁰ record that Rav Moshe Feinstein (*Teshuvot Igrot Moshe, Yoreh Deah* 1:59) requires *libun* for an oven, which may be accomplished only by focusing a blowtorch for seven minutes on an area no larger than eight square inches at a time. Since this task is time-consuming and difficult for many people to perform, many families instead thoroughly clean their ovens and then insert a box that covers the walls of the oven. In this way, no *chametz*

6. See *Taz* (*Yoreh Deah* 121:7) and *Shach* (*Yoreh Deah* 121:17).

7. See, however, *Mesorah* (4:83-96, especially pp. 86-87), where Rav Mordechai Willig notes that the oven's walls only absorb either through steam or through liquids that spray or spill.

8. This ruling is based on a passage from the *Yerushalmi* at the conclusion of *Masechet Avodah Zarah*.

9. See, however, *Badei Hashulchan* (92:8 *Bei'urim* s.v. *Lechatchilah*) for a dissenting opinion. Also, see *Sefer Hagalat Keilim* (13:464, note 432) that states in the name of Rav Moshe Feinstein that *libun* is accomplished at 700 degrees Fahrenheit.

10. In note 136, Rav Felder cites many other twentieth-century authorities who discuss this issue.

can move from the oven walls to the food, as the *chametz* particles do not penetrate the insert's walls.¹¹

The Lenient View—

Rav Yosef Dov Soloveitchik and Rav Aharon Kotler

Many families follow the lenient opinion of Rav Yosef Dov Soloveitchik and Rav Aharon Kotler (quoted by Rav Eider, *ibid.*) that one can kasher a conventional oven by setting it to its maximum temperature for an hour or two.¹² They base their view on the aforementioned principle of *kevol'o kach polto* (flavor is extracted from a utensil in the same manner as it was absorbed). Rav Soloveitchik argues that this principle can determine precisely how to kasher a specific item.¹³ Since an oven never absorbs flavor at a higher temperature than its maximum setting, it can be kashered at that temperature.¹⁴ On the other hand, Rav Moshe Feinstein believes that this rule merely determines which fundamental method of kashering should be used (*hag'alah* or *libun*), and that once one has determined that *libun* is required, rather than *hag'alah*, the general parameters of *libun* apply. Thus, sparks must fly from the utensil even if it never absorbed food at such intense heat.¹⁵

Libun Kal for Chametz?

Rav Ovadia Yosef (*Teshuvot Yechaveh Daat* 2:63) bolsters the position of Rav Soloveitchik and Rav Kotler. He notes that the Rama (*Orach Chaim* 451:4) cites some *Rishonim* who believe that *libun* is

11. See Rama (*Yoreh Deah* 92:8) and *Teshuvot Igrot Moshe* (*Yoreh Deah* 3:10:1).

12. Rav Soloveitchik's position is cited by Rav Mordechai Willig (*SOY Guide to Kashrut*, p. 67), and I have also heard it from Rav Aharon Lichtenstein (in a lecture at Yeshivat Har Etzion) and Rav Yosef Adler.

13. The *Aruch Hashulchan* (O.C. 451:14-18) appears to share Rav Soloveitchik's conceptual understanding of *kevol'o kach polto*.

14. See *Yesodei Yeshurun* (6:157-158), *Minchat Chein, Hagadah Shel Pesach* (pp. 12-14) and *Badei Hashulchan* (92:8 *Bei'urim* s.v. *Lechatchilah*) regarding the efficacy of *libun* when the heating source is outside the item that one wishes to kasher and how this issue impacts the kashering of ovens.

15. The *Mishnah Berurah* (451:85) appears to share Rav Moshe's interpretation of *kevol'o kach polto* (also see *Shaar HaZiyun* 451:100). For a thorough discussion of this issue, see *Teshuvot Minchat Yitzchak* (3:66), *Sefer Hag'alat Keilim* (introduction to Chapter 4), and Rav Mordechai Willig's essay in *Mesorah* (4:83-96).

accomplished (regarding *Pesach*, see *Mishnah Berura* 451:30) when the oven reaches the temperature at which straw burns (*kash nisraf*). Rav Hershel Schachter told me that it seems to him that common practice in America is to consider the temperature for *libun kal* to be 550 degrees Fahrenheit. Hence, this lighter form of *libun* (*libun kal*) can be accomplished even in most conventional ovens. Although the Rama himself requires *libun* until sparks fly (*libun gamur*) for utensils that truly need *libun*, he permits the more lenient *libun kal* for items that merely require *hag'alah*.¹⁶ While *hag'alah* does not normally suffice for kashering items that cook food without a liquid medium, the Gemara (*Avodah Zarah* 76a) permits kashering such items through mere *hag'alah* if they absorbed only *kosher* food (*heteira bala*), even though the food subsequently became non-kosher (see Rashi, *Avodah Zarah* 76a s.v. *L'olam*).¹⁷

Many *Rishonim* equate *chametz* with food that was absorbed while it was still kosher and only later became non-kosher (since *chametz* was permitted at the time it was absorbed into the oven, before *Pesach*). Consequently, *hag'alah* would suffice to kasher utensils even if they absorbed *chametz* through fire.¹⁸ Based on this logic, Rav Ovadia Yosef argues that many authorities would permit kashering an oven for *Pesach* through *libun kal*. Those *Rishonim* who equate *chametz* before *Pesach* with food that only later became non-kosher would permit kashering an oven for *Pesach* by heating the oven to 550 degrees even if they did not accept Rav Soloveitchik's interpretation of *kevol' o kach polto* as applying to individual utensils. Accordingly, Rav Ovadia rules (like Rav Soloveitchik and Rav Kotler) that one may kasher an oven for *Pesach* by running it on its highest setting.

Despite Rav Ovadia's reasoning regarding *chametz*, Rav Gedaliah Felder (*Yesodei Yeshurun* 6:157-158) writes the exact opposite, that one should be even stricter regarding *Pesach* than when kashering non-kosher ovens for year-round use. He notes that we routinely treat the prohibition against *chametz* on *Pesach* with unusual stringency (*chumra*

16. One might, for example, wish to perform *libun kal* on an item that merely requires *hag'alah* if it cannot come in contact with boiling water for practical reasons.

17. For example, when the meat of a *korban* (sacrificial offering) is cooked in a dish, the flavor of this meat remains in the dish past the time that the *korban* may be eaten. When this time expires, the meat becomes forbidden (*notar*; see *Vayikra* 19:5-8) so the dish now contains flavor that was absorbed from kosher food but is no longer kosher.

18. See *Shulchan Aruch* (*Yoreh Deah* 121:4) and *Bi'ur Hagra* (*Y.D.* 121:9).

d'chametz), so even one who kashers an oven during the year by running it on its highest setting should obey Rav Moshe's view when kashering for *Pesach*.

Conclusion

Since there are cogent arguments for both strict and lenient approaches to kashering conventional ovens before *Pesach*, one should consult a Rav for guidance regarding this issue. This chapter does not address self-cleaning ovens, which appear to be easier to kasher. As Rav Elazar M. Teitz (based on the position of his father, Rav Pinchas Teitz) writes in his community *Pesach* guides (for Elizabeth, New Jersey), "Self-cleaning ovens are self-kashering."¹⁹ Indeed, Rav Noach Oelbaum (*Minchat Chein, Hagada Shel Pesach* p. 23) writes that a regular cleaning cycle suffices to kasher a self-cleaning oven "since experience indicates that its heat exceeds the heat generated by conventional *libun*."

It is worth noting that the rules for kashering between milk and meat during the year might differ from kashering for *Pesach*.²⁰

19. Nevertheless, some people blowtorch or cover the door of self-cleaning ovens, as the door reportedly does not reach such intense heats even during the self-cleaning cycle. See *Yesodei Yeshurun* (6:159-160), where Rav Gedaliah Felder expresses concern regarding the parts of a self-cleaning oven that do not reach a high enough temperature. Indeed, Rav Aharon Felder (*Ohalei Yeshurun*, p. 77) cites Rav Moshe Feinstein who requires that the door of a self-cleaning electric oven be kashered with a blow torch. In addition, see *Badei Hashulchan* (92:8 *Bei urim* s.v. *Lechatchilah*) who rules that self-cleaning ovens cannot be kashered.

20. One might rule more leniently during the year because in general we act more strictly regarding *Pesach* than regarding separating milk and meat. For example, we do not require a 24-hour waiting period before kashering an oven from meat to milk, or vice versa, because the original flavor in the oven passes through many stages before reaching food that will be cooked in the oven (see *Tosafot, Avodah Zarah* 76a s.v. *Bai Yoma* and *Shach, Yoreh Deah* 94:15). Also, *libun kal* would suffice for kashering between milk and meat, because they are both kosher (*heteira bala*; see our earlier discussion of whether *libun kal* suffices for *chametz* before *Pesach*). On the other hand, the *Chelkat Yaakov* (2:136) objects to kashering an oven at all between meat and milk for there is an Ashkenazic custom (recorded in the *Magen Avraham* 509:11) not to kasher between them. However, Rav Yaakov Kaminetzky (cited in *Emet L'Yaakov*, p. 307, note 41) permits kashering ovens between milk and meat, apparently believing that the Ashkenazic practice does not apply to ovens. For an explanation of this position, see my article about cooking milk and meat in the same oven (*The Journal of Halacha and Contemporary Society* 32:34-35, note 19).